

Evaluační zpráva lokality Jirkov

Demografické informační centrum, o.s.

Praha, září 2012

Evaluace byla zpracována v rámci projektu „Evaluace v lokálních partnerstvích v lokalitách z roku 2010“ pro Úřad vlády České republiky, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách (Agentura).

Demografické informační centrum, o.s., 2012

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Zadání a cíle evaluace	4
3. Metody a postupy, sběr dat.....	5
4. Relevance výběru obce ke spolupráci	7
5. Zhodnocení standardních metod Agentury v lokálním partnerství Jirkov	9
5.1. Situační analýza.....	9
5.1.1. Dopady neplánované absence situační analýzy v procesu strategického plánování	9
5.1.2. Situační analýza jako nástroj pro lokální partnerství.....	10
5.2. Obsazení a četnost setkání Lokálního partnerství Jirkov	11
5.2.1. Lokální partnerství.....	11
5.2.2. Pracovní skupiny	12
5.3. Strategický plán.....	13
5.3.1. Proces strategického plánování	13
5.3.2. Strategický plán – obsahové zaměření	14
5.3.3. Strategický plán – harmonogram a garanti jednotlivých oblastí	17
5.3.4. Strategický plán – naplňování cílů	18
5.3.5. Celkové zhodnocení procesu strategického plánování a jeho naplňování.....	24
5.3.6. Strategické plánování a jeho využití v komunitním plánování	26
5.4. Exit strategie.....	26
5.5. Lokální konzultant.....	27
5.6. Tematické analýzy.....	29
6. Zhodnocení spolupráce s partnery.....	32
7. Analýza dopadů projektových aktivit projektů, na kterých se Agentura podílela.....	34
8. Zhodnocení činnosti institucí v obci v oblasti sociální integrace a jejich vliv na účinnost působení Agentury v místě	38
9. Vyhodnocení vlivu působení Agentury na klíčová rozhodnutí a přístupy vedení obce v oblasti sociálních (integračních) politik	40
10. Změna kvality života v lokalitě a v obci	42
11. Hodnocení působení ASZ v lokalitě a dosavadní spolupráce s Agenturou z pohledu členů lokálního partnerství.....	45
12. Případová studie – prostupné zaměstnávání.....	47
13. Závěry a doporučení.....	51

1. Úvod

Tato zpráva předkládá výsledky *evaluační analýzy lokality Jirkov*, zpracované v rámci projektu *Evaluace v lokálních partnerstvích v lokalitách z roku 2010*. Zadavatelem evaluace je Úřad vlády České republiky, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách (Agentura). Projekt realizovalo občanské sdružení Demografické informační centrum (DIC) v období květen – srpen 2012.

Předkládaná evaluační zpráva představuje pouze dílčí koncept evaluace dané lokality. Kromě této, především popisné zprávy, kde jsou do detailů popsány jednotlivé procesy a reflexe těchto procesů ze strany relevantních aktérů, jsou představeny hlavní analytické závěry v souhrnné zprávě, kde jsou zohledněna dosažená zjištění ze všech 17 lokalit, kde byly evaluace naší organizací realizovány. Souhrnná zpráva tak představuje v pravém smyslu syntézu analytických přístupů.

V rámci předkládané zprávy jsme se tak zaměřili, prostřednictvím kombinace různých výzkumných metod, na ucelený popis působení Agentury v dané lokalitě od procesu výběru, přes uplatnění jednotlivých metod definovaných v rámci intervenčního cyklu Agentury pro sociální začleňování (ASZ) až po vyhodnocení dosavadních výsledků působení ASZ.

Sběr dat a evaluace jednotlivých lokalit byly vypracovávány v polovině roku 2012, v evaluační zprávě je tak reflektována spolupráce ASZ s lokalitou do června roku 2012. Projekty a další aktivity, které byly započaty nebo realizovány po tomto období, již nejsou ve zprávě z pochopitelných důvodů začleněny.

Město Jirkov leží v západní části Ústeckého kraje na jihozápadním okraji Mostecké hnědouhelné pánve. Město těsně sousedí s městem Chomutovem, od kterého je odděleno okružní silnicí, a centra obou měst jsou od sebe vzdálena 6 km. Jirkov je město s 20 tisíci obyvateli.

V Jirkově je identifikováno několik sociálně vyloučených lokalit. Gabalova analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity působících subjektů definovala tři sociálně vyloučené lokality – Březenec, ulice Mostecká a Ervěnice. Strategický plán lokálního partnerství poukazuje také na oblast sídliště kolem ulice Krušnohorské. V lokalitě Březenec se jedná o dům s 24 jednopokojovými byty ve vlastnictví města, kde v době počátku spolupráce ASZ s městem bylo ubytováno 23 rodin (přibližně 60 osob). V ulici Mostecké se jedná o dva starší domy vlastněné městem. V Ervěnicích jsou za „nejproblematičtější“ považovány také dva domy, obě dvě posledně zmíněné lokality jsou v běžné zástavbě. Hlavními problémy všech vyloučených lokalit na území města je zadluženost (na nájemném, u bankovních i nebankovních subjektů), vysoký úpadek po nástupu na vyšší stupeň školy po dosažení základního vzdělání a vnímání lokalit jako oblastí se zvýšenou kriminalitou (tato však není zvláště evidována).¹

Město Jirkov se ke spolupráci s ASZ přihlásilo v lednu 2010. Agentura pro sociální začleňování zde zahájila svoji činnost v květnu 2010 a v červnu 2010 se sešlo první lokální partnerství. Po celou dobu spolupráce působí ve městě jeden lokální konzultant. V době konání evaluace (stav k červnu 2012) se lokální partnerství nacházelo v implementační fázi strategického plánu, která zatím probíhá úspěšně.

¹ Zdroj: Strategický plán lokálního partnerství Jirkov, 2010.

2. Zadání a cíle evaluace

K optimálnímu naplnění zadání by bylo potřeba provést evaluační studii za podstatně delší časové období, nicméně v rámci možností se podařilo zadání splnit s tím, že jsme se podrobně zaměřili na působení Agentury pro sociální začleňování (ASZ) od založení lokálního partnerství, proces strategického plánování, projektového poradenství, až po realizaci projektů a jejich dopad, a zhodnotí relevanci, efektivnost, užitečnost a udržitelnost dopadů působení ASZ. V rámci evaluace jsme se zaměřili na oblast projektového poradenství a zvyšování kompetencí zástupců obce v projektovém managementu, která byla podrobněji rozpracována v rámci případové studie. Toto téma bylo zároveň odsouhlaseno ze strany ASZ na kontrolním dni. Dále jsme se zaměřili na klíčová rozhodnutí vedení obce a orgánů veřejné správy v oblasti sociální integrace v období 2010 – 2012.

Základními cíli evaluace přitom bylo:

- a) otestovat efektivnost metod práce Agentury a zavádění jednotlivých opatření a poskytnout podklady pro případnou změnu a přizpůsobení metod a procesů Agentury na celkové i lokální úrovni,
- b) změřit adekvátnost sociálních (integračních) politik v obci a zjistit, zda partneři Agentury (především obec, jakožto hlavní partner Agentury, ale i další orgány veřejné správy a nevládní neziskové organizace) adekvátně reagovali na aktivitu Agentury a vhodně spolupracovali v procesu sociálního začleňování.

Dílní výsledky jsou předkládány v rámci této evaluační zprávy. Avšak některé oblasti především cíle a) budou podrobněji evaluovány v souhrnné evaluační zprávě, která se zaměří na srovnání efektivity metod ASZ mezi jednotlivými lokalitami, včetně referenčních lokalit, kde ASZ nepůsobí.

Naplňování cíle a) v předkládané dílní evaluační zprávě je podrobně popsáno v rámci kapitol 5, 7, 8, 10 a 11 evaluační zprávy, kde jsou detailně rozpracovány jednotlivé metody, fáze intervenčního cyklu. Hodnocení je přitom do značné míry subjektivní, postaveno na základě výpovědí klíčových aktérů, existujících dokumentů a případných výstupů aktivit naplánovaných ve strategickém plánu.

Naplňování cíle b) je pak popsáno podrobněji v kapitolách 6, 9 a 12 evaluační zprávy, avšak částečně je tento cíl evaluace rozpracováván i v dalších kapitolách předkládané zprávy.

3. Metody a postupy, sběr dat

Předkládaná zpráva tvoří společně se závěrečnou, souhrnnou zprávou ucelený evaluační systém. V následující zprávě tak přinášíme především popis působení ASZ v lokalitě s hodnocením postaveným na výpovědích klíčových aktérů a zohlednění informací z dalších písemných zdrojů. Jedná se především o koncept formativní evaluace, kdy jsou vyhodnocovány dosavadní postupy a výsledky s cílem optimalizovat působení ASZ v dalším období. Vzhledem ke skutečnosti, že v lokalitách, kde se působí již od roku 2010, byly realizovány již podstatné fáze stanoveného intervenčního cyklu, byl částečně použit také koncept sumativní evaluace s cílem vyhodnocení efektivity působení ASZ.

Evaluační zpráva za danou lokalitu, ve které působí Agentura pro sociální začleňování, je založena na následujících metodických postupech a datových zdrojích:

a) Analýza relevantních dokumentů

Analýza dokumentů je využita ke zmapování aktivit započatých po vstupu ASZ do lokality. Byly analyzovány všechny dostupné dokumenty poskytnuté zadavatelem evaluace, především zápisy lokálního partnerství a pracovních skupin, výstupy lokálního partnerství a pracovních skupin (např. SWOT analýza), strategické dokumenty (s důrazem na strategický plán lokálního partnerství, ale také ostatní dostupné strategické dokumenty, které byly dostupné), výstupy jednání rady města, zastupitelstva, situační analýza, tiskové zprávy apod.

Tato analýza představuje základní pilíř evaluace, protože většina opatření nemůže mít relevantní dopad na statistická data vypovídající o kvalitě života. Řada opatření je stále v procesu či teprve na jeho počátku a právě fungování celého procesu, jeho dynamika, komplexnost zapojení stakeholderů apod. představuje měřitelnou efektivitu působení ASZ.

b) Hlubkové rozhovory

První rovinou kvalitativního výzkumu bylo expertní šetření, kdy byly formou polostrukturovaných rozhovorů osloveni **vybraní členové lokálního partnerství** (zástupci obce, organizací působících v obci i klíčoví poskytovatelé sociálních služeb). Měřítkem relevance výběru dotázaných přitom byla oblast jejich působení a zároveň účast / aktivita v rámci lokálního partnerství. Následná analýza tedy vychází z hodnocení významných aktérů a jejich interpretace působení Agentury v místě, které osobně dobře znají a v němž je soustředěna jejich profesní činnost.

Hlubkové rozhovory byly provedeny s 6 respondenty. Samostatný rozhovor byl veden s lokálním konzultantem působícím v obci.

Druhou rovinou byly rozhovory s **představiteli cílových skupin opatření (tj. s osobami sociálně znevýhodněnými)**. Cílem těchto rozhovorů bylo zhodnocení relevance realizovaných a zamýšlených

opatření vzhledem k deklarovaným potřebám, ale také to, zda jsou pozorovány nějaké posuny v oblasti sociální integrace v dané obci.

V Jirkově bylo provedeno 5 hloubkových rozhovorů s 6 respondenty. Tři z respondentů byli záměrně vybráni mezi obyvateli ubytovny vzhledem k zacílení případové studie na oblast prostupného zaměstnávání, jehož některých částí se klienti ubytovny účastní či účastnili. Tři respondenti byli vybráni z obyvatel lokalit.

pohlaví	věk	ek. aktivita
muž	25 let	zaměstnaný
muž	28 let	VPP
muž	58 let	VPP
žena	48 let	nezaměstnaná
muž	cca 50 let	invalidní důchod
žena	52 let	nezaměstnaná

4. Relevance výběru obce ke spolupráci

Přihlášení města Jirkov ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování se aktivně účastnil starosta města, vedoucí odboru sociálních věcí a školství a zástupce společnosti Člověk v tísní, o.p.s. Zástupci Člověka v tísní v té době plánovali otevření pobočky v Jirkově (byla otevřena v březnu 2010), uvítali tak možnost spolupracovat s Agenturou, s jejímiž aktivitami byli již z jiných míst obeznámeni, a participovali s městem na vypracování přihlášky.

Město se v roce 2010 hlásilo poprvé. Přihlášku oficiálně zaštil starosta města, vedoucí odboru sociálních věcí a školství i krajský koordinátor romských poradců. Přihlášení schválila také Rada města na svém zasedání dne 11. 1. 2010.

V době přihlášení ke spolupráci s Agenturou (leden 2010) využívalo město pouze část z okruhu integračních opatření (institut zvláštního příjemce dávky a/nebo splátkové kalendáře příp. jiné programy na oddlužení obyvatel, spolupráce s nevládními organizacemi a provoz/finanční podpora nízkoprahového komunitního centra v sociálně vyloučené lokalitě, azylového domu nebo služeb sociální prevence, aktivity zaměřené na udržení dětí v hlavním vzdělávacím proudu a programy na podporu zaměstnanosti nebo veřejná služba/veřejně prospěšné práce). Naopak zde nebyla vytvořena koncepce prevence kriminality, komunitní plán sociálních služeb, efektivně se neřešila bytová situace sociálně vyloučených jedinců a rodin ani nebyla využívána terénní sociální práce nebo sociálně aktivizační služby a nebyly realizovány nebo finančně podporovány programy na podporu integrace dětí ze sociálně znevýhodňujícího prostředí do předškolních zařízení. Právě tato témata se proto objevila v přihlášce jako oblasti spolupráce s Agenturou²:

- vzdělávání, konkrétně se zaměřením na podporu programů doučování v rodinách a vzdělávání rodičů, podporu školních psychologů a školských poradenských pracovišť, programů motivujících ke zvyšování kvalifikace.
- bydlení, konkrétně se zaměřením na revitalizaci veřejných prostor a komunitní programy na zvýšení participace nájemníků v péči o bytový fond.
- zaměstnanost, konkrétně se zaměřením na terénní sociální práci, podporu služeb azylového bydlení, rozvoj sociálních firem a sociálního podnikání, podporu nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, spolupráci se zaměstnavateli a dluhové poradenství.
- bezpečnost a prevence kriminality, konkrétně se zaměřením na přípravu koncepcí prevence kriminality a preventivní aktivity pro děti a mládež.

Město se kladně vyjádřilo ke všem taxativně vymezeným oblastem budoucí spolupráce s ASZ a přislíbilo tak svoji součinnost.

² Zdroj: Výběr nových lokalit Agentury od r. 2010 - Dotazník pro uchazeče, Jirkov

Z přihlášky města a z vyjádření respondentů vyplývá, že očekávání od spolupráce s Agenturou byla formulována reálně. Na oblasti, které město k budoucí spolupráci vytyčilo, se zaměřoval také strategický plán i projektové aktivity.

Zástupci města byli motivováni především možnostmi expertního pohledu z vnějšku na problematiku dané lokality a na způsoby jejího řešení, možnostmi sdílení know-how v oblasti sociálního začleňování, dobrých praxí z jiných míst a možnostmi výměny názorů a diskuse.

„Víc věcí totiž, který se očekávaly od Agentury, tak už se v nějaké podobě realizovaly, pak už šlo spíš tady o to, mít ještě možnost takovýho pohledu zvenčí, nebo jsme očekávali, určitou ... vytríbit si ten názor. Ještě dalšího člověka nebo další organizaci nebo prostě firmu, (...) jeho názor jestli se s tím ztotožní, s tím, co máme na mysli, anebo prostě řekne 'ne, zkušenost jinde byla taková, že jim to nevyšlo'. Takže spíš jde o tu rozšíření toho obzoru, tý komunikace.“

Očekávání od vstupu Agentury do lokality mezi některými partnery z řad spolupracujících institucí pak bylo blíže vázáno na konkrétní činnost dané instituce a možnost její podpory, rozvoje či zefektivnění činnosti, případně navázání vzájemné spolupráce.

Zmíněno bylo také očekávání spojované s možností působit na veřejné mínění a šířit povědomí o problematice sociálního vyloučení za účelem odbourávání stereotypů většinové společnosti vázaných na otázky sociálního vyloučení.

Limitem vyhodnocení adekvátnosti očekávání místních partnerů je, že současné deklaráce respondentů mohou být ovlivněny zkušeností s dvouleté spolupráce a respondenti tak nemusejí přiznat motivace a očekávání, která z počátku mohli mít, ale v průběhu času poznali, že se zcela míjejí s cílem i způsobem práce ASZ.

Všichni aktéři, kteří stáli za přihlášením města Jirkov ke spolupráci s ASZ, byli po celou dobu dosavadní spolupráce aktivními členy lokálního partnerství. Město prostřednictvím starosty, místostarosty i sociálního odboru představovalo motivovaného partnera.

Motivovanost města ke spolupráci tedy byla ohodnocena správně. To, že má město poměrně jasnou představu o cílech spolupráce, bylo pro prvotní posuzování patrné z relativně detailně vyplněného dotazníku v oblasti konkrétních očekávání.

5. Zhodnocení standardních metod Agentury v lokálním partnerství Jirkov

5.1. Situační analýza

Situační analýza vypracovaná externím subjektem (Navreme Boheme, s.r.o.) nebyla ASZ akceptována z důvodu nevyhovující kvality. Někteří členové lokálního partnerství měli možnost se se situační analýzou seznámit, její výstupy hodnotí jako neodpovídající skutečnému stavu.

V rámci analýzy byl realizován pouze omezený počet rozhovorů (kromě samotného lokálního konzultanta byli dotázáni pouze další 3-4 aktéři) a výsledky tak podle místních aktérů předkládaly chybné údaje a nesprávné informace. V situační analýze nebyly identifikovány problémové oblasti lokality.

Situační analýza nebyla pro další činnost lokálního partnerství využita.

termín dodání:

Na 1. lokálním partnerství v červnu 2010 bylo avizováno vypracování situační analýzy do října daného roku. Následně však došlo z důvodu prodlení na straně ASZ ke zdržení a reálné práce na analýze započaly až v říjnu 2010 s předpokládaným termínem odevzdání v lednu 2011.

Situační analýza tedy probíhala paralelně s prací členů lokálního partnerství na strategickém plánu. Toto výrazné zpoždění tak v praxi znamená, že i kdyby byla situační analýza odevzdána v požadované kvalitě, její využitelnost by byla omezená, neboť:

- 1) nemohla by fungovat jako materiál, který lokálnímu konzultantovi usnadňuje jeho práci v začátcích lokálního partnerství (vstup do lokality a seznámení s prostředím), neboť v předpokládaném termínu dokončení již konzultant v lokalitě působil 8 měsíců.
- 2) neposloužila by jako materiál identifikující hlavní problémové oblasti a navrhuující možná řešení pro potřeby strategického plánování, neboť pracovní skupiny na strategickém plánu intenzivně pracovaly již celý podzim 2010 a jeho pracovní verze vč. dlouhodobých cílů a jednotlivých navrhovaných opatření byla na lokálním partnerství prezentována již začátkem prosince 2010.

5.1.1. Dopady neplánované absence situační analýzy v procesu strategického plánování

- *Nutnost použít alternativní způsob získání vstupních informací ke strategickému plánování*

Pro potřeby strategického plánování bylo nutné nahradit absentující informace jiným způsobem a vytvořit rozsáhlejší analytickou část strategického plánu. V rámci lokální asistence byl tedy realizován sběr dat a informací potřebných k vpracování analytické části plánu.

Pro mapování potřeb, problémových oblastí a návrhů řešení pak byly od počátku využity metody standardně využívané lokálními partnerstvími: SWOT analýza, „rybí kost“. Tím bylo od místních aktérů sesbíráno velké množství analytického materiálu.

- *Nutnost tvorby analytické části strategického plánu*

Lokální konzultant musel věnovat výrazně více času analytické fázi plánování a samotné tvorbě vstupní analýzy. Tato byla partnery přijata a hodnocena kladně.

- *Neexistence vstupních dat pro projekty*

Absence situační analýzy se projevuje také v implementační fázi, neboť pro tvorbu projektových a grantových žádostí je ideální mít k dispozici aktuální data a informace o lokalitě, na základě kterých lze vystavět argumentaci účelnosti projektu.

5.1.2. Situační analýza jako nástroj pro lokální partnerství

Lokální konzultant, který měl již před působením v Jirkově osobní zkušenost s jinou lokalitou, kde bylo možné využít zpracovanou situační analýzu, hodnotí tento nástroj jako velmi důležitý a klíčový materiál. **Výhody** z pohledu lokálního konzultanta spočívají především v:

- **externím dodavateli** – tento fakt obecně ulehčuje lokálnímu konzultantovi jeho roli v lokálním partnerství, neboť v analýze a identifikaci problémů lokality to není Agentura, která „kritizuje“. Zároveň má však lokální konzultant k dispozici materiál, na který se může odkázat a snáze tak docílit příznání jistých rezerv či problémových oblastí a směřovat partnery ke konsenzu na jejich řešení.

- **další využitelnosti pro činnost lokálního partnerství** - ideálně by situační analýzy měla být využitelná při psaní projektů a grantových žádostí jako zdroj informací o lokalitě, její historii, vývoji a oblastech potřebné intervence

- představuje dobrou **startovací čaru a úvodní materiál pro práci lokálního konzultanta v lokalitě**. S tím souvisí otázka načasování tvorby situační analýzy. Z hlediska využitelnosti pro samotnou práci lokálního konzultanta by bylo ideální načasování před vstupem konzultanta do lokality tak, aby se s výsledky mohl seznámit bezprostředně při začátku svého působení. V realitě se toho děje však pouze tehdy, je-li opožděn vstup konzultanta do lokality.

Přínosy externího zpracování zazněly také v reflexi jednoho z lokálních partnerů.

„Myslím si, že je přínosný, když to dělá profík zvenčí, protože ti místňáci trpí nějakou provozní slepotou, kdy nejsou schopní vidět kriticky to, co dělají, nebo to, co se v tom městě děje, takže si myslím, že by tam měl být nějaký externista, kterej v tom městě nebydlí, nežije a má přinášet i provokativní myšlenky nebo provokativní názory, být trochu kritický a vzbudit nějakou diskuzi.“

Jako důležité je spatřováno také to, aby bylo v situačních analýzách pohlíženo na město jako celek, v rámci kterého je nutné otázky sociálního začleňování řešit a který je nutný jako celek rozvinout. Jako nedostatečné je spatřováno to, pokud by se strategie vytvářela izolovaně pouze pro jednu (či několik) lokalitu v rámci města.

5.2. Obsazení a četnost setkání Lokálního partnerství Jirkov

5.2.1. Lokální partnerství

Lokální partnerství Jirkov bylo ustanoveno 22. 6. 2010 a do června 2012 se sešlo celkem **šestkrát**. Setkání byla **koncentrována do prvního 3/4 roku působení ASZ** v Jirkově. V tomto období se lokální partnerství scházelo **pravidelně v rozmezí 1-3 měsíců**. Tato setkávání vyústila se schválení Strategického plánu lokálního partnerství v březnu 2011. Poslední setkání v listopadu 2011 již bylo věnováno průběžnému hodnocení naplňování strategického plánu.

Další aktivita se v průběhu 2. roku působení ASZ v Jirkově odehrává především v pracovních skupinách a formou individuálně sjednaných schůzek, příp. schůzek projektových/realizačních týmů.

Lokální partnerství Jirkova se účastnili tito členové a jejich zástupci:

Cesta Naděje, o.s.	Policie ČR
Člověk v tísni, o.p.s.	Podnik služeb Jirkov, s.r.o.
Dům dětí a mládeže Paraplíčko	Probační a mediační služba
město Jirkov – starosta, místostarosta, tajemnice	Úřad práce v Chomutově - DiP Jirkov
MÚ - Odbor sociálních věcí a školství	1. ZŠ Budovatelů
Městský ústav sociálních služeb Jirkov	2. ZŠ Studentská
MŠ Jirkov	3. ZŠ Nerudova
Městská policie Jirkov	4. ZŠ Krušnohorská
Obchodní akademie, Střední odborná škola gastronomie a Střední odborné učiliště, Chomutov, příspěvková organizace	

V Lokálním partnerství se prostřednictvím těchto institucí podílelo na strategickém plánování celkem **17 institucí** a na 50 osob (bez zástupců ASZ). Na činnosti pracovních skupin se podílelo dalších 15 osob, které zastupovaly výše uvedené instituce, případně instituce, které v lokálním partnerství nebyly účastny (Městská majetková Jirkov, VOŠ Most), ale nebyly přítomny na platformě setkání lokálního partnerství. Celkově se tak do aktivit strategického plánování zapojilo **65 místních partnerů**.

Podle hodnocení lokálního konzultanta se zapojili všichni důležití aktéři. Zároveň v průběhu plánování žádní partneři z lokálního partnerství nevypadli a ani jeho činnost nebojkotovali.

Na všech dosavadních jednáních lokálního partnerství (celkem 6) měly svého zástupce 4 z výše uvedených subjektů. Stálými a pravidelnými účastníky byl především Odbor sociálních věcí a školství, Městský ústav sociálních služeb Jirkov, Člověk v tísni a 1 ze zapojených základních škol (4. ZŠ Krušnohorská).

Většiny jednání lokálního partnerství se účastnili zástupci vedení města, Úřad práce, Městská policie, mateřská, základní (1. ZŠ Budovatelů) a střední škola, stejně tak jako druhá z neziskových organizací – Cesta Naděje.

Zbylé dvě základní školy se zasedání lokálního partnerství účastnily spíše sporadicky, částečně to však bylo kompenzováno účastí jejich zástupců na pracovní skupině. Jednání lokálních partnerství se příliš

neúčastnila ani Policie ČR a Probační a mediační služba, jejichž zástupci výrazněji participovali v pracovní skupině. Sporadická byla také účast zástupců Domu dětí a mládeže, kteří se však výrazně nezapojovali ani v pracovní skupině. Příliš se neúčastnili ani zástupci Podniku služeb Jirkov.

Celkově však bylo lokální partnerství platformou, na které se pravidelně scházela většina důležitých organizací a jejich zástupců. Velmi aktivní, i v hodnocení zúčastněných aktérů, byl a dodnes zůstává Odbor sociálních věcí a školství a Městský ústav sociálních služeb, který má ve městě vybudovanou silnou pozici. Organizace Člověk v tísní, která byla již u začátku spolupráce města s Agenturou, byla na lokálních partnerstvích kontinuálně zastoupena, ač zde docházelo místy k proměnám osob reprezentujících tuto společnost.

Posledního setkání lokálního partnerství, kde byly prezentovány průběžné naplňování strategického plánu, se účastnilo také několik zastupitelů města a zástupci dalších neziskových organizací z regionu (jirkovské občanské sdružení Archa 777 zaměřené na rodinu a o.s. Masopust provozující v Chomutově tréninkovou kavárnu pro lidi s mentálním postižením).

5.2.2. Pracovní skupiny

Pro práci na strategickém plánu byly vytvořeny čtyři pracovní skupiny, které tematicky pokrývaly hlavní oblasti soustředěné na řešení problematiky sociálního vyloučení:

- Bydlení (9 institucí)
- Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů (7 institucí) – z této pracovní skupiny se v jisté fázi plánování vyčlenila úzce zaměřená pracovní skupina Finanční gramotnost
- Vzdělávání a volný čas (12 institucí)
- Zaměstnanost (8 institucí)

Z hodnocení lokálního konzultanta i přehledu zastoupení jednotlivých institucí v pracovních skupinách vyplývá, že již na počátku se podařilo vytvořit vyrovnané a vhodně (z pohledu relevance institucí) obsazené pracovní skupiny.

Pracovní skupiny se poprvé sešly v **říjnu 2010** (po druhém zasedání lokálního partnerství, na kterém byly ustanoveny). Následovala velmi intenzivní práce, o čemž svědčí to, že již po uskutečnění 2 setkání každé z pracovních skupin byly na 4. zasedání lokálního partnerství na počátku prosince 2010 prezentovány rozpracované dlouhodobé a krátkodobé cíle strategického plánu vč. identifikace možných rizik jejich naplnění, návrhu termínů řešení i zodpovědných osob.

Podle lokálního konzultanta byla práce velmi efektivní, partneři si jednotlivé návrhy připomínkovali a zároveň byla činnost urychlována vedením lokálního konzultanta, který dle svých slov úmyslně netrávil velký objem času ve skupinách tvorbou SWOT analýz a metodou tzv. „Rybí kosti“. Obě tyto metody „zvládly“ pracovní skupiny již na svém prvním setkání a na tvorbu první verze strategického plánu tak každé skupině stačila pouze 2 setkání.

Podle lokálního konzultanta byly všechny skupiny vyrovnané co do zastoupení důležitých a aktivních členů, z nichž se řada vzájemně znala. **Interakce ve skupinách je hodnocena velmi pozitivně**, ve skupinách dobře fungovala skupinová dynamika při tvorbě výchozích materiálů, fungovalo také vzájemné připomínkování podnětů a nápadů.

V implementační fázi strategického plánu se již četnost a frekvence setkání jednotlivých pracovních skupin liší v závislosti na jejich náplni, připravovaných a podávaných projektech apod. Vysoká byla četnost schůzek především v případě PS Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů (doposud 6 setkání – další 3 setkání odloučené skupiny věnující se finanční gramotnosti) a PS Bydlení (doposud celkem 7 setkání, přičemž 3 setkání byly věnovány tématu prostupného bydlení a účastnila se jich pouze úzká skupina místních partnerů). Pracovní skupiny Vzdělávání a volný čas a Zaměstnanost se sešly celkem 5x.

V implementační fázi strategického plánu a dílčích cílů se od skupiny Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů vydělila pracovní skupina Finanční gramotnost. Záměrem bylo, aby na pracovní skupiny vždy dorazili ti partneři, kterých se probírané téma týká a nedošlo tak k poklesu motivace ostatních členů skupiny. V rámci skupiny finanční gramotnosti tak byly nejprve vypracovávány projektové žádosti (ČSOB Nadační program vzdělávání), projednáván projekt Týden proti předlužování (Nadace Vodafone ČR). Spolu se zástupci základních škol byla projednávána metodika finanční gramotnosti pro základní školy.

5.3. Strategický plán

5.3.1. Proces strategického plánování

Práce na strategickém plánu byla zahájena na 2. jednání lokálního partnerství (30. 9. 2010), kde byla vytvořena SWOT analýza města Jirkova. Partneři definovali silné a slabé stránky v oblasti sociálního začleňování, rizika a příležitosti města. SWOT analýza byla dotvořena a konkretizována během prvního setkání 4 pracovních skupin spolu s definováním základních problémových oblastí (říjen 2010).

Na 3. jednání lokálního partnerství (15. 11. 2010) byl vytvořen tzv. dort šesti nejzávažnějších problémů města: (1) nedostatek pracovních příležitostí, (2) zadluženost a předluženost a (3) nízká kvalifikace obyvatel spojená s nízkou motivací ke vzdělávání, (4) nedostatek terénních a sociálně aktivizačních služeb, (5) exekuce vystěhování a (6) bezdomovectví a drogová problematika. Lokální partnerství také navrhlo dlouhodobé cíle strategického plánu a formulovalo vizi města.

Následující setkání všech pracovních skupin (přelom listopad/prosinec 2010) byla zaměřena na dopracování dlouhodobých cílů a návrh krátkodobých cílů strategického plánu, které byly na celém fóru připomínkovány na 4. jednání LP (9. 12. 2010), kde byly zároveň stanoveny odpovědné osoby za konkrétní cíle.

Během **dvou měsíců** tak členové lokálního partnerství vytvořili ucelenou a systematickou **verzi projektové části SP**, která ve své finální podobě doznala již pouze dílčích změn, neboť dlouhodobé i většina krátkodobých cílů z finálního dokumentu byla obsažena již v této pracovní verzi.

Do harmonogramu schvalování strategického plánu, které bylo na úvodním zasedání lokálního partnerství naplánováno na prosinec 2010, zasáhlo to, že podzimní komunální volby 2010 byly ve třech okrscích shledány za zmanipulované a v těchto třech okrscích se volby musely opakovat v lednu 2011. Po opakovaných volbách bylo nové zastupitelstvo ustanoveno 26. 1. 2011.

Lokální partnerství schválilo strategický plán na svém 5. setkání dne 17. 3. 2011. Rada města jej dne 21. března 2011 doporučila zastupitelstvu města ke schválení.

Nové zastupitelstvo pak strategický plán schválilo 30. 3. 2011, tedy půl roku po začátku jeho tvorby na pracovních skupinách, usnesením³:

42/3/ZM/2011- Strategický plán lokálního partnerství Jirkov

Zastupitelstvo města-schvaluje Strategický plán lokálního partnerství Jirkov, který je součástí Komunitního plánu sociálních služeb ve městě Jirkově.

S prací na strategickém plánu v lokálním partnerství a v pracovních skupinách jsou dotázaní členové spokojeni, někteří označují velmi svižný začátek s brzkým přechodem k realizaci jednotlivých opatření jako „velkolepý“.

5.3.2. Strategický plán – obsahové zaměření

Tematicky strategický plán obsahuje všechny klíčové oblasti intervence, které byly partnery identifikovány v rámci SWOT analýz. Při konkretizaci a především v procesu schvalování strategického plánu z něj nevypadla žádná z oblastí, na které se lokální partnerství rozhodlo zaměřit.

Plán byl schválen radou i zastupitelstvem bez problémů a nedošlo ze strany žádného člena k rozporování dokumentu a jeho cílů.

„Ten strategický plán v podstatě tak, jak byl předložen zastupitelstvu, tak prošel bez nějakých vážnějších připomínek, já si myslím, že obsáhnul to, co bylo potřeba.“

Obsahový záběr strategického plánu je obsažen v následující tabulce, kde je již uveden také stav, ve kterém se jednotlivé dílčí cíle nacházejí. Realizace strategického plánu je tématem kapitoly 5.3.4.

³ <http://www.jirkov.cz/samosprava-mesta/zastupitelstvo/usneseni/337/>

Tabulka: Cíle strategického plánu a jejich naplňování v období do června 2012

Cíle strategického plánu lokálního partnerství Jirkov		Stav – 1. splněn 2. v realizaci 3. práce započata, ale nebyl úspěšně splněn, již se na něm nepracuje 4. na cíli se (zatím) nezačalo pracovat	Poznámka
Socio-patologické jevy a bezpečnost			
12.	Město Jirkov zaštiťuje kampaň na prevenci předlužování.	1.	
12.1	V Jirkově se jednou za rok koná „Týden proti zadlužování“ jako vyvrcholení celoroční práce škol, MěÚSSJ, NNO a dalších poskytovatelů sociálních služeb.	1.	
12.2	Udrženo poradenství v oblasti dluhů	1.	
13.	V Jirkově je zajištěn „servis služeb“ pro lidi drogou ohrožené a uživatele drog.	1.	
13.1	V Jirkově funguje na poloviční úvazek terénní sociální pracovník zaměřený na práci s drogově závislými/drogou ohroženými osobami.	1.	
13.2.	V Jirkově stabilně funguje prevence drogových závislostí na školách.	1.	
14.	V Jirkově klesá (nevzrůstá) počet heren a herních automatů.	2.	
14.1.	Město Jirkov deklaruje zájem na omezení počtu heren a automatů, a v roce 2011 není otevřena žádná nová herna.	2.	přijata vyhláška - od 2013 pouze 1 herna
15.	Město Jirkov adekvátně reaguje na kriminalitu ve městě.	1.	
15.1.	Město Jirkov má analýzu vnímání „pocitu bezpečí“ ve městě.	1.	
15.2.	Město Jirkov má zpracovanou Koncepti prevence kriminality a sociopatologických jevů.	1.	
Zaměstnanost			
1.	V Jirkově existuje Agentura „podporovaného“ zaměstnávání.		Tento cíl bude splněn zahájením projektu ÚP – Práce bez překážek
1.1	Navržen systém fungování Agentury	2.	
1.2	Upravena směrnice o zadávání veřejných zakázek ve prospěch 10 % z dlouhodobě nezaměstnaných.	3.	Zástupci města považují za zbytečné, vybrané zakázky realizuje městská sociální firma. Bude jednáno v rámci revize SP.
1.3	Motivační systém dostupného zaměstnávání využívá pracovní místa zřizovaná úřadem práce, na jehož základě fungují v Jirkově min. 4 nově vzniklá podporovaná místa	1.	
1.4	Nabídka rekvalifikací je smysluplná pro obyvatele sociálně vyloučených lokalit.	2.	
2.	V Jirkově je zajištěna stabilní, dostatečná a různorodá nabídka míst pro výkon veřejné služby.		
2.1	Existuje seznam stávajících míst pro výkon veřejné služby (NNO, organizace města)	1.	
2.2.	Nabídka je průběžně doplňována co do „poskytovatelů“, počtu i náplně práce.	3.	V souvislosti s přebudováním pravidel VS se nadále nejví jako vhodný nástroj integrace.
3.	V Jirkově funguje minimálně jedna sociální firma.	1.	
3.1.	Založení sociální firmy.	1.	

Vzdělávání a volný čas			
4.	V Jirkově vznikne Pedagogické poradenské centrum.		
4.1.	V Jirkově funguje „doplňující“ sociální a výchovná práce přímo na školách cílená na udržení v hlavním vzdělávacím proudu, pokračování a udržení se v návazném vzdělávání (snížit úpadek žáků na SOŠ o 30%).	3.	nepodpořeno OP VK
4.2.	Školy, žáci a jejich rodiny mohou pro své potřeby využívat služeb školního psychologa.		
4.3.	Intenzivnější propojení středních škol, zaměstnavatelů a trhu práce.		
5.	Na vybraných Jirkovských školách vzrůstá počet asistentů pedagoga.	3.	nepodpořeno OP VK
5.1.	Počet pracovních pozic asistentů pedagoga se zvýšil alespoň o 4 místa.		
6.	Prevence zadlužování začíná již na Jirkovských základních školách, pokračuje na střední škole.	nahrazeno jinou aktivitou MěÚSS a pilotní workshop ČvT	
6.1.	Zpracování finanční gramotnosti do ŠVP všech škol a jejich spolupráce na realizaci tématu.	3.	odmítnuto školami
7.	Alespoň na dvou jirkovských školách fungují nulté (přípravné) ročníky.	1.	
7.1.	Zahájení činnosti dalšího nultého ročníku.	1.	
8.	Stoupá počet dětí ze SVL nastupujících do mateřských škol.	1.	
8.1.	Prošetřit důvody nezájmu lidí ze SVL posílat děti do MŠ.	1.	
8.2.	Propagace, motivace a podpora při zápisu a docházky do MŠ	1.	
9.	I děti a mládež ze SVL mají možnost „smysluplného“ trávení volného času, které navazují na další služby.		
9.1.	V roce 2011 proběhnou v Jirkově minimálně tři akce v rámci volnočasové priority.	1.	
9.2.	Připraven projekt na založení a provoz Komunitního (alternativního) centra.	4.	
Bydlení			
10.	V Jirkově existuje systém včasné detekce dluhů.		
10.1.	Zajistit screening plateb za bydlení na Městské majetkové.	2.	
10.2.	Zapojení soukromých vlastníků do systému včasné detekce dluhů na bydlení.	4.	
11.	V Jirkově vznikl systém prostupného, obousměrného a motivačního bydlení zahrnující také osoby bez „domova“.		
11.1.	Vytvořit návrh systému prostupného bydlení a jeho pravidel.	2.	
11.2.	Zajistit v Jirkově provoz nízkoprahového centra pro osoby bez domova odděleně od již fungujících služeb (tzv. nultý stupeň prostupného bydlení).	4.	
11.3.	Navýšit kapacitu azylového bydlení.	1.	
11.4.	Zajistit v Jirkově fungování tréninkových bytů, tzv. třetí stupeň prostupného bydlení.	2.	první 2 byty budou obsazeny na podzim 2012
Průřezová témata			
16.	Město Jirkov disponuje dostatečným množstvím terénních a aktivizačních sociálních pracovníků.	1.	
16.1.	Město Jirkov má k dispozici min. 2 terénní sociální pracovníky.	1.	
16.2.	Město Jirkov má k dispozici min. 2 pracovníky sociálně aktivizační služby.	1.	

5.3.3. Strategický plán – harmonogram a garanti jednotlivých oblastí

U krátkodobých cílů je naplánován podrobný harmonogram jejich naplňování. Harmonogram činností je rozložen na celé období let 2011-2012.

23 z celkových 32 krátkodobých cílů mělo naplánovaný začátek realizace na 1. čtvrtletí roku 2011.

Vzhledem k tomu, že většina opatření má charakter dlouhodobějších projektů, aktivit a činností, i u cílů započatých již na začátku intervenční fáze harmonogram předpokládá jejich dlouhodobé řešení. Pouze malý podíl krátkodobých cílů byl plánován po dobu kratší než závěr roku 2012. Krátkodobější cíle jsou především v oblasti volného času (realizace konkrétních akcí) a v cílech zaměřujících se na zmapování určitého jevu, šetření konkrétní oblasti či navázání spolupráce nebo oslovení některého subjektu.

Z celkového harmonogramu je patrné, že byl promyšlen v návaznosti na časovou realnost jednotlivých cílů i časové dispozice podílejících se organizací (u plánů ve vzdělávání je např. zohledněno období letních prázdnin, po které nebude konkrétní opatření v praxi aplikováno). Harmonogram tedy netvoří pouze formální součást strategického plánu.

Ač je začátek realizace většiny opatření naplánován na shodné období, je možné **harmonogram hodnotit jako reálný**, neboť je v něm poměrně velká diversifikace odpovědnosti jednotlivých členů lokálního partnerství za konkrétní úkoly. Nedá se tedy říci, že by strategický plán stál pouze na aktivitě úzké skupiny osob či institucí, v jejichž časových možnostech by logicky nebylo začít pracovat na všech dílčích cílech najednou.

Ze stanovených **dílčích cílů** jich je pouze **minimum v kompetenci jediného aktéra**. Nejvíce takovýchto cílů je v oblasti zaměstnanosti, kde měl být lokální konzultant realizátorem 3 cílů zaměřených na 1) úpravu směrnice o zadávání veřejných zakázek, 2) motivační systém dostupného zaměstnávání, 3) nabídku rekvalifikací. Jeden cíl v oblasti zaměstnanosti pak byl plně v kompetencích města (seznam míst pro výkon veřejné služby), v oblasti volného času v rukou Člověka v tísní (přípravení projektu na založení a provoz Komunitního centra) a v oblasti sociopatologických jevů a bezpečnosti na zodpovědnosti Městského ústavu sociálních služeb (dluhové poradenství).

Na realizaci **všech ostatních krátkodobých cílů** se dle plánu měli **podílet partneři ve spolupráci**. Činnost byla mezi partnery rozdělena podle dílčích kroků pro naplnění daného cíle, na řadě z nich byla naplánována participace několika partnerů.

U většiny krátkodobých cílů je jako jeden z participujících realizátorů předpokládán lokální konzultant, lokální asistence nebo celé lokální partnerství či pracovní skupina. Naopak relativně málo si řešení konkrétních kroků bere na starosti výslovně město či některý z jeho odborů (s výjimkou oblasti sociálních služeb). Zástupci města a konkrétně sociálního odboru tedy za cíle zodpovídá zprostředkovaně skrze svoji účast v pracovních skupinách.

V oblasti volného času a školství, bydlení a bezpečnosti se počítá s výraznějším zapojením příspěvkových a přidružených organizací, především škol, Městského ústavu sociálních služeb a Městské majetkové Jirkov.

Některé z cílů vztahující se k plánovaným projektům jsou pak připsány obecně budoucím žadatelům a realizátorům projektů, jejichž další specifikace bude odvislá od řešení konkrétních projektových žádostí.

Tabulka: Realizátor dílčích cílů v 5 hlavních oblastech dle strategického plánu LP Jirkov

Oblasti intervence:	zaměstnání	vzdělání, volný čas	bydlení	soc.- pat. jevy bezpečnost	sociální služby
počet dlouhodobých cílů v rámci každé oblasti	3	6	2	4	1
celkový počet krátkodobých cílů (KC)	7	10	6	7	2
počet KC realizovaných jednou organizací	4	1	0	1	0
počty angažmá následujících partnerů v samostatné realizaci krátkodobých cílů:					
LK	3	-	-	-	-
město	1	-	-	-	-
příspěvkové organizace	-	-	-	1	-
NNO/církev	-	1	-	-	-
počty angažmá následujících partnerů ve spolu-realizaci krátkodobých cílů:					
LK	2	8	6	5	2
LP (i pracovní skupina)	3	7	1 (+ 3 LA)	1 (+ 4 LA)	-
město	1	1	0	2	2
příspěvkové organizace	-	5	2 (Městská majetková s.r.o.)	4 (vč. MP)	-
NNO/církev	-	2	3	1	-
jiné (jaké)	2 - žadatel (u projektu)	5 - 2x SŠ, 3x žadatel (u projektu), 1x pracovní skupina projektu	2 - 1x ÚP, 1x žadatel (projekt)	6 (4x PČR, 1x žadatel, 1x veřejná služba)	2 (žadatel)

Pozn.: LK – lokální konzultant, LA – lokální asistence, LP – lokální partnerství, MP – městská policie, PČR – Policie ČR, ÚP – Úřad práce

5.3.4. Strategický plán – naplňování cílů

Strategický plán svými 16 dlouhodobými a 32 krátkodobými cíli pokrývá širokou oblast budoucí intervence.

Lokální konzultant jej hodnotí jako realistický, resp. v době jeho tvorby v žádném z bodů necítil, že by plán neměl být realistický. Je tak spokojen i s celkovým záběrem, který vycházel z práce lokálních partnerů a nebyl nijak redukován v důsledku intervence politické reprezentace města, která se za něj naopak postavila.

Do plánu nebyly cíleně zařazeny výrazně velké a finančně náročné projekty především z obavy o nízkou šanci nalézt takovýmto projektům podporu. Výjimku tvořila část plánu v oblasti vzdělávání, která byla napsána pro OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost Ústeckého kraje, s nímž jsou však spojeny pochybnosti ohledně transparentnosti přidělování peněz na projekty.

Socio-patologické jevy a bezpečnost

Cíle strategického plánu v oblasti socio-patologických jevů a bezpečnosti se zaměřily na oblasti a) prevence předlužování, b) drogovou problematiku, c) problematiku gamblerství a heren ve městě a d) celkovou koncepci prevence kriminality v Jirkově, kterou v době začátku spolupráce s ASZ nemělo město vypracovanou.

V této tematické oblasti se do června 2012 **podařilo naplnit všechny stanovené dílčí cíle**, resp. jeden zůstává sice formálně v realizaci, ale činnost a schválení zvolené intervence již proběhlo, ovšem s odloženou účinností (viz bod c)).

a) Na počátku roku 2011 začala pracovní skupina Bezpečnost a sociálně patologické jevy projednávat možnost realizace „Týdne proti zadluženosti“. V průběhu roku 2011 byly podány 3x projekty na Týden proti zadluženosti do nadací (projekt Týden proti předlužování, Program V POHYBU 2011, Nadace Vodafone ČR, žádost o 45 000 Kč; projekt Ú-ROK, ČSOB Nadační program vzdělávání, žádost o 75 000 Kč; projekt Patientia, Grant – nadace Adra, žádost o 60 000 Kč), které však nebyly podpořeny.

V roce 2012 však ve snaze naplnit tento cíl vstoupil do hry Městský ústav sociálních služeb, který již v prvotních jednáních plánoval zapojit do Týdne proti zadlužování seniory a využívat peer aktivity. MěÚSS naplánoval menší období týdne proti zadlužení a připravil projekt „Společně proti předlužování“ zaměřený na žáky 8. a 9. tříd jirkovských základních škol a na seniory z Městského ústavu sociálních služeb. Na tomto projektu participovali vedle MěÚSS také město Jirkov, lokální partnerství Jirkov a základní školy.

Další z dílčích cílů, udržení poradenství v oblasti dluhů, je naplňován Městským ústavem sociálních služeb a jeho Sociální poradnou Jirkov, která je i mezi řadou sociálně znevýhodněných respondentů známa (viz kapitola 10).

b) Cíl v oblasti prevence drog a služeb pro jejich uživatele („V Jirkově je zajištěn „servis služeb“ pro lidi drogou ohrožené a uživatele drog“) je v současné době realizován formou terénních programů pro uživatele drog společnosti Světlo, o.s., která v rámci K-centra a terénního programu Chomutov realizuje terénní práci 2x týdně také v Jirkově a v okolí⁴. Její činnost v Jirkově je podporována také finančním příspěvkem od města („*Rada města-schvaluje poskytnutí dotace na činnost: e) OS Světlo ve výši 8 000 Kč.*“ 5. března 2012).

Na školách je prevence drogové závislosti realizována v rámci preventivních programů Městské policie.

c) V prosinci 2011 byla zastupitelstvem města přijata obecně závazná vyhláška města omezující počet heren, která určuje jediné místo v obci, na kterém bude povoleno provozovat výherní hrací přístroje a videoloterijní terminály. Podle harmonogramu ve strategickém plánu byla regulace hazardu řešena ve stanoveném termínu, v praxi však byla účinnost vyhlášky posunuta až na rok 2013. Ostatní herny v obci tak mohou fungovat nejdéle do konce roku 2012.

⁴ Terénní program funguje v úterý a čtvrtek, přičemž ve 2. polovině roku 2012 je během úterý primárně soustředěn na lokality v Chomutově a okolí a v průběhu čtvrtka (11:30 – 20:00) na Jirkov.

d) V rámci cíle „Město Jirkov adekvátně reaguje na kriminalitu ve městě“ začala v polovině roku 2011 pracovní skupina Bezpečnost a sociálně patologické jevy diskutovat a připravovat Koncepti prevence kriminality. V souladu se strategickým plánem bylo úspěšně realizováno šetření pocitu bezpečí obyvatel (viz kapitola 5.6) a následně vypracována koncepce prevence kriminality, kterou Rada města schválila v únoru 2012 (*„I. Rada města-schvaluje Program prevence kriminality pro rok 2012 v předloženém znění. II. Rada města-schvaluje Plán prevence kriminality pro roky 2012-2015 v předloženém znění.“* 6. 2. 2012). Schválený plán prevence kriminality obsahuje návrhy 10 projektů, které by měly řešit hlavní problémy.

Zároveň s tím byly Radou města schváleny 2 z projektů k podání v rámci prevence kriminality (projekt Základy sportu pro všechny a projekt Projev svůj talent do Programu prevence kriminality v roce 2012 MV ČR, v celkové hodnotě 211 a 214 tisíc při 10% spoluúčasti financování městem), které však nebyly podpořeny.

Do budoucna je plánováno zefektivnit podávání projektů pro rok 2013, což by již mělo být z platformy pracovní skupiny převedeno pod vedení Manažera prevence kriminality.

Zároveň je plánováno opakování šetření pocitu bezpečí s ročním odstupem, tedy v závěru roku 2012.

Harmonogram: Harmonogram plnění cílů v oblasti bezpečnosti a sociálně patologických jevů je vázán na řadu dílčích aktivit. K několikaměsíčnímu posunu došlo k realizaci koncepce prevence kriminality (schváleno únor 2012, dle plánu mělo dojít ke schválení 9/2011). Zpoždění bylo způsobeno především opožděním začátku práce na tomto cíli, nikoli výrazným prodloužením doby realizace.

Nejvýraznější posun je v oblasti regulace heren, kde bylo do konce roku formálně splněn hlavní cíl formou schválení regulace hazardu ve městě, došlo však k účinnosti odložení vyhlášky o rok.

K posunu došlo také v realizaci Týdne proti zadlužování. Vzhledem ke třem neúspěšným projektovým žádostem byla realizace této aktivity odložena o rok, zároveň ale byly nalezeny místní zdroje a možnost realizace formou spolupráce partnerů, především silného partnera v podobě Městského ústavu sociálních služeb, což snížilo závislost na vnějším financování stanoveného cíle.

Zaměstnanost

V oblasti zaměstnanosti se strategický plán soustředil především na a) systém podporovaného a prostupného zaměstnávání, b) veřejnou službu a veřejně prospěšné práce a c) podporu a vznik sociální firmy.

Do června 2012 se **podařilo naplnit 3 ze 7 dílčích cílů stanovených ve strategickém plánu**, další 2 jsou v realizaci a na zbylých 2 cílech se sice pracovalo, nebyly však dotaženy do konce a v současné době se na nich dále nepracuje. V praxi však v Jirkově fungují jednotlivé stupně systému prostupného zaměstnání, které části sociálně znevýhodněných osob umožňují postoupit z veřejné služby až do běžného pracovního poměru (více viz kapitola 12). Ač se tedy z naplňování strategického plánu nemusí tato oblast jevit jako úspěšná, v praxi se zde rozbíhá ojedinělý systém, který se v řadě míst vůbec nepodaří zavést.

a) V oblasti podporovaného zaměstnávání vznikla nová místa pro výkon veřejně prospěšných prací. Úřad práce vytvořil nová místa pro koordinátory veřejné služby (nástroj, který nebyl využíván), osvědčeným pracovníkům z veřejné služby bylo také umožněno podporované zaměstnání (VPP) v příspěvkových organizacích města – v Městském ústavu sociálních služeb a v KVIZ Jirkov p.o. (Kulturní, vzdělávací a informační zařízení Jirkov - řídí činnost Informačního centra, Městské věže a zámku Červený hrádek).

Oblast rekvalifikací a činnosti, které byly v plánu nastaveny pro tzv. „Agenturu „podporovaného“ zaměstnávání“ (pracovní rehabilitace, poradenství, asistence) řeší ve své kompetenci Úřad práce. Tento cíl se tedy neřeší skrze nově navrhovaný „uzel“ (propojení žadatelů, firem, volných pracovních míst a sociální práce), který by doplňoval nabídku Úřadu práce, ale skrze iniciativu Úřadu práce a plánovaný projekt ÚP – Práce bez překážek.

Naopak nebyl zatím naplněn cíl spočívající v úpravě směrnice o zadávání veřejných zakázek ve prospěch 10 % z dlouhodobě nezaměstnaných.

Vedení města považuje v současné době tento cíl za zbytečný, neboť vybrané zakázky realizuje městské sociální firmě, čímž se naplňuje smysl opatření. Lokální konzultant a někteří z partnerů spatřují i nadále přínos tohoto opatření, především z důvodu, že některé veřejné zakázky nejsou pro sociální firmu vhodné. Tento cíl tedy bude projednáván v rámci revize strategického plánu.

b) Veřejná služba je ve městě realizována a je umožněn také přechod do formy podporovaného zaměstnávání (viz bod a)). Zároveň s aplikací sociální reformy a změn, které doznal výkon veřejné služby, bylo upuštěno od průběžného doplňování nabídky, neboť se tato forma nejeví jako vhodný nástroj integrace v porovnání s jinými existujícími možnostmi v oblasti zaměstnanosti v Jirkově (VPP, sociální firma).

c) V oblasti sociálního podnikání došlo k založení sociální firmy ONZA, a.s., kterou založilo město Jirkov se společností Člověk v tísní. Firma začala fungovat v březnu 2012 za podpory OP LZZ - Sociální ekonomika. V současnosti jsou rozpracovány další dvě projektové žádosti na vznik sociálních firem.

Harmonogram: Řada z cílů v oblasti zaměstnanosti mají dlouhodobý a kontinuální charakter (nabídla smysluplných rekvalifikací, míst pro výkon veřejné služby aj.) a jsou tak plněna průběžně. Vznik sociální firmy předpokládal strategický plán již ve druhé polovině roku 2011. Vzhledem k vyšší časové náročnosti vybudování sociální firmy (např. již v listopadu 2011 projednala rada a v prosinci schválilo zastupitelstvo města odkup akcií firmy ONZA od soukromého vlastníka) a získání finanční podpory je tedy zdržení začátku reálného fungování spíše dílčím posunem. Zároveň jsou rozpracovány další dva projekty na sociální firmy, které by kontinuálně mohly vytvářet pracovní příležitosti nad (časový i obsahový) rámec strategického plánu.

Vzdělávání a volný čas

V oblasti vzdělávání a volného času bylo z 10 dílčích cílů **doposud realizováno 4**. V této oblasti je největší podíl cílů, které se nepodařilo naplnit (5, tedy polovina ze stanovených).

Výrazný vliv na úspěšnost plnění cílů v oblasti zaměstnanosti má nepodpořený projekt na Servisní centrum pro školy, který byl vypracován a předložen v první polovině roku 2011. Tento projekt byl společným projektem Jirkova a Chomutova, jeho žadatelem byl Člověk v tísni a partnery statutární město Chomutov, město Jirkov, 3 základní školy z Chomutova a 1 základní škola z Jirkova.

Projekt byl předložen do OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost Ústeckého kraje a požadovaný rozpočet byl 4,9 milionu Kč. Lokální konzultant se zde podílel na tvorbě projektové žádosti, koordinaci příprav a spolupráci s partnery. Při tvorbě projektové žádosti byl využit také expert ASZ.

V rámci projektu bylo plánováno splnění hned 4 dílčích cílů - zavedení „doplňující“ sociální a výchovné práce přímo na školách cílené na udržení v hlavním vzdělávacím proudu, zavedení možnosti využívat služeb školního psychologa, intenzivnější propojení středních škol, zaměstnavatelů a trhu práce i zvýšení počtu asistentů pedagoga.

V současné době neexistuje alternativní možnost financování těchto cílů, proto se na nich již dále nepracuje. Dalším nenaplněným cílem je zapracování finanční gramotnosti do ŠVP všech škol a jejich spolupráce na realizaci tématu. Na možnosti vzniku metodiky finanční gramotnosti se pracovalo jak v rámci skupiny vzdělávání, tak především v pracovní skupině finanční gramotnost. Cíl však nebyl naplněn z důvodu neochoty zástupců základních škol, kteří neakceptovali návrh, aby se finanční gramotnost stala průřezovým tématem v předmětech a byly vypracovány nové pracovní listy a metodika přístupu k tématu. Téma finanční gramotnosti ve školách bylo částečně nahrazeno jinými aktivitami, především realizací projektu „Společně proti předlužování“ (Městský ústav sociálních služeb Jirkov, viz výše) a pilotním workshopem na školách realizovaným Člověkem v tísni. Tyto aktivity však byly na rozdíl od původního zaměření tohoto dílčího cíle pouze jednorázovými akcemi.

Naopak mezi **realizované cíle** patří zřízení nové přípravné třídy (blíže viz kapitola 7), která byla poté, co řadu let úspěšně fungovala při 1. Základní škole, nově otevřena i při 3. Základní škole. Zároveň byla zprostředkována a podporována spolupráce nové přípravné třídy s dalšími subjekty.

Naplněny byly také cíle směřující k motivaci rodičů ze SVL k posílání dětí do mateřských škol. Formou rozhovorů v SVL a formou letáků byl podporován zápis dětí do mateřských škol. Bylo nabízeno poradenství ve vybraných rodinách a otázka byla diskutována se sociálními pracovníky a zaměstnanci odboru sociálních věcí a školství.

Odbor sociálních věcí a školství se zase zaměřil také na řešení skrytého záškoláctví a uzavřel v této věci dohodu s výchovnými poradci základních škol.

V rámci aktivit volného času proběhly ve spolupráci s lokálním partnerstvím akce zaměřené na představení školy jako místa nejen k učení, ale také k trávení volného času - na 1. ZŠ se konal festival hudby, tance, divadla s názvem Školní zahrada. 4. ZŠ poskytla pro akci „Povznášení“ (pouštění draků – děti, rodiče, dobrovolníci a zástupci partnerských organizací).

Jediný cíl, na kterém se v oblasti vzdělávání a volného času zatím nezačalo pracovat, je založení a provoz Komunitního (alternativního) centra.

Harmonogram: Otevření nové přípravné třídy v realitě předstihlo plánovaný harmonogram, neboť byla spuštěna již od září 2011, tedy a rok dříve v porovnání s plánem. Naopak aktivity zaměřené na

propagaci zápisu dětí ze SVL do mateřské školy byly koncentrovány v prvním pololetí 2012, o rok později než bylo uvedeno v plánu. Již počátkem roku 2011 bylo však téma návštěvy mateřských škol a nutnosti detailnější analýzy a poznání skutečného stavu diskutováno na pracovní skupině.

Volnočasové aktivity naplánované na rok 2011 v tomto termínu proběhly, zároveň proběhl ještě 1 projekt v roce 2012 (projektu „Společně proti předlužování“).

Bydlení

V oblasti bydlení se strategický plán soustředí na dvě základní témata – včasnou detekci dluhů a prevenci zadlužení obyvatel vůči městu a jiným majitelům bytů a na vybudování systému prostupného bydlení. **Z 6 dílčích cílů byl splněn zatím jediný**, a to rozšíření kapacity azylového domu pro matky s dětmi, který provozuje o.s. Cesta naděje.

Na dvou cílech se zatím nezačalo pracovat – na zapojení soukromých vlastníků do systému včasné detekce dluhů na bydlení a na zajištění provozu nízkoprahového centra pro osoby bez domova odděleně od již fungujících služeb (tzv. nultý stupeň prostupného bydlení).

Další cíle jsou postupně realizovány, ač v jejich harmonogramu dochází k posunům především z důvodu pochybností a diskusí nad rozsahem a účelem navrhovaných postupů. Z tohoto důvodu byla nad rámec původního plánu externím subjektem vypracována analýza systému sociálního bydlení (viz kapitola 5.6). Výsledky byly partnerům představeny v květnu 2012.

Vzhledem k tomu, že se čekalo na výsledky této analýzy, došlo v implementaci opatření ke skluzu. Na pracovní skupině došlo k formulaci návrhu podmínek prostupného bydlení, podle kterých by měli být lidé vybíráni do tréninkových bytů. V současné době jsou přislíbeny 2 tzv. tréninkové byty (jeden větší pro rodinu – 3+1 a druhý menší pro jednotlivce nebo pár 1+1), ač původní požadavky na počet městských bytů byly vyšší (4-5). Tyto byty budou na podzim 2012 obsazeny vytipovanými klienty Odboru sociálních věcí a školství.

Diskuse v otázce prostupného bydlení se však stále dotýkají otázky dluhů, část zástupců města je přesvědčena, že relativně levné obecní bydlení je občanům dostupné a komu již v minulosti vznikl na bydlení dluh, neměl by mít možnost opět se vrátit do městského bytu a natož do systému podporovaného bydlení. Zdůvodňují to tím, že řada těchto lidí patřila do skupiny „problémových“ nájemníků (ručení pořádku, poručování domovního řádu, neplacení nájemného a poplatků) a městu dalo „práci“ tyto lidi vystěhovat („vždyť my jsme se jich snažili tři roky zbavit“). V této oblasti tedy panuje nejmenší shoda na aplikaci zvoleného nástroje a tím je také harmonogram realizace posunut a začíná se v menším rozsahu, než bylo původně uvažováno. Nicméně pokud se tento přístup osvědčí, jsou zatím partneři otevření dalšímu rozšíření do budoucna. Určitý posun znamenala také analýza sociálního bydlení, podle které by dluhy neměly být diskvalifikační jednou pro vždy, neboť jsou výsledkem také toho, že ve městě probíhala pozdní detekce dluhů a některé případy dlužníků byly dlouho zanedbány.

Harmonogram: Dosažení cílů v kapitole bydlení bylo naplánováno postupně v průběhu roku 2011. V naplnění harmonogramu došlo u Azylového domu, který již v 1. polovině roku 2011 získal větší

prostory. Jak již bylo uvedeno, vytvoření a spuštění systému dostupného bydlení si vyžádá delší čas, jednak z důvodu rozdílných názorů na systém ze strany jednotlivých partnerů, potřeby doplnit expertní analýzu daného tématu a diskutovat více podpůrné i protichůdné argumenty. Skluz je z pohledu města způsoben také tím, že nemají dostatek volných bytů na to, aby část z nich mohli vyčlenit jako tréninkové, a je tedy nutné vyčkat, až se nějaký pro tyto účely vhodný byt uvolní.

Průřezová témata - Sociální služby

Průřezovým tématem strategického plánu je poskytování sociálních služeb, konkrétně zajištění dostatečného množství terénních a aktivizačních sociálních pracovníků.

Téma sociálních služeb je obsaženo nejen ve strategickém plánu lokálního partnerství, ale také v Komunitní plán sociálních služeb, který byl vytvářen částečně na základě výsledků procesu strategického plánování lokálního partnerství (viz kapitola 5.3.4).

V první polovině 2011 schválilo zastupitelstvo města žádost o dotaci na projekt Terénní sociální práce v Jirkově v rámci dotačního programu Podpora terénní práce pro rok 2011 (Celkové náklady projektu činí částku 221 888,- Kč, podíl města 97 630,- Kč (44 %), dotace 124 258,- Kč (56 %)). Tuto dotaci Jirkov získal a ve městě působí terénní sociální pracovnice zaměřující se na otázky oddlužení, podpora při hledání zaměstnání, problémy s bydlením aj.

Také vlivem dopadů sociální reformy tak nyní na městě působí 4 terénní sociální pracovníci, zároveň by další terénní sociální práci zaměřenou na sociálně znevýhodněné obyvatele měl přinést projekt Amare roma (viz kapitola 7).

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi poskytuje také o.s. Cesta naděje, která v Jirkově provozuje také Azylový dům pro matky s dětmi.

Harmonogram: Harmonogram plnění cílů v oblasti zajištění sociálních služeb byl stanoven na rok 2011 pro zajištění potřebných služeb s jejich realizací od roku 2012.

5.3.5. Celkové zhodnocení procesu strategického plánování a jeho naplňování

Proces strategického plánování je oslovenými partnery vnímán jako efektivní a s výsledným dokumentem panuje spokojenost. O tom svědčí také to, že byl strategický plán bez problémů schválen zastupitelstvem města.

Ke spokojenosti partnerů přispělo svižné tempo jeho tvorby a poměrně rychlé přikročení k práci na realizaci konkrétních cílů. *„Mně ten proces celej hodně bavil, jakože mi to připadalo hodně produktivní a ten [lokální konzultant] dokázal ty lidi vtáhnout do hry, vtipkovalo se a přitom se vyměřlely věci, jako mě to bavilo.“*

Pouze jeden z dotázaných hodnotil negativně to, že se při tvorbě strategického plánu příliš debatovaly jednotlivé cíle v oblasti bezpečnosti a sociálně patologických jevů a opakovaně se upravovaly. Vzhledem k výrazné konzistenci pracovních verzí dlouhodobých a dílčích cílů a jejich finalizaci během pouhých tří setkání v rozmezí 1 měsíce však rozladění respondenta plyne zřejmě z

jeho nezkušenosti s obdobnými procesy plánování, jejichž integrální součástí je připomínkování a pozměňování cílů i způsobů jejich dosažení.

Pozitivně je vnímáno také to, že se proces strategického plánování efektivně propojit s procesem komunitního plánování (viz kapitola 5.3.4).

Při zpracovávání evaluace (stav k červnu 2012) byla řada dílčích cílů ze strategického plánu již **splněna – 16 z 32 dílčích cílů**. Některé z projektů jsou přitom velmi významné a především v oblasti zaměstnanosti je snaha o dlouhodobou udržitelnost a tím pozitivní dopad na lokalitu.

Na dalších cílech se pracovalo - **6 dílčích cílů je v současné době ve stavu realizace** - a je pravděpodobné, že se v budoucnu v dané oblasti dosáhne nějakých výsledků. V současné době je rozpracována především velká oblast prostupného bydlení, kde byly realizovány dílčí kroky. Do budoucna bude stěžejní především přístup města Jirkov k této oblasti.

Některé cíle **nebyly naplněny**, ač jim byl věnován velký objem práce (**7 dílčích cílů**). Jedná se především o velkou oblast školství. Zde byl zásadním neúspěchem nepodpořený projekt Servisního centra pro školy, pomocí kterého měla být řešena oblast motivovanosti rodičů a dětí ke vzdělávání, podpora dětí ve zdělávání včetně navazujícího vzdělávání po ukončení základní školy. Tyto cíle strategického plánu bude v blízké době obtížné realizovat vzhledem k absenci možností finančního pokrytí.

Pouze na **3 dílčích cílech** z celkových 32 se doposud **nezačalo pracovat**.

Relevance stanovených cílů

Strategický plán pokrývá všechna klíčová témata sociálního začleňování a odráží všechny problémové oblasti, které byly identifikovány členy lokálního partnerství.

Dlouhodobé i dílčí cíle jsou rozpracovány do logických a návazných kroků jejich plnění.

Předností strategického plánu je diverzifikace zdrojů a cest k jeho naplňování. Plán není primárně závislý na velkém grantovém či investičním projektu. Z tohoto hlediska je většina stanovených cílů realizovatelná, ač ve svém komplexu představuje poměrně ambiciózní plán pro relativně krátké období.

Harmonogram

Z části 5.3.2 je patrné, že harmonogram není u řady cílů dodržen, nicméně na druhou stranu je nutné zdůraznit, že ve většině případů nedochází k zásadnímu zpoždění a posun je maximálně v horizontu měsíců.

Výrazný odklad je v případě cíle regulace hazardu, neboť obecně závazná vyhláška města omezující počet heren je již v termínu schválená (prosinec 2011), její účinnost však byla posunuta až na rok 2013.

Zásadní zpoždění je patrné pouze u těch cílů, které doposud nezačaly být nijak naplňována (kategorie 4. v tabulce)

Některé cíle, například otevření přípravné třídy, byly naopak splněny dříve.

Revize strategického plánu

Revize strategického plánu dosud nebyla zpracována, bude jí věnována činnost lokálního partnerství v dalším období.

5.3.6. Strategické plánování a jeho využití v komunitním plánování

Ve stejné době, kdy lokální partnerství začalo pracovat na strategickém plánování, se rozjížděla veřejná zakázka zaměřená na komunitní plánování (od srpna 2010 - Zpracování Komunitního plánu města Jirkova). Vzhledem k tomu, že by oba plánovací procesy probíhaly paralelně, bylo dohodnuto, že komunitní plánování bude navazovat až na výstupy lokálního partnerství, což bylo vhodné řešení, neboť při paralelní činnosti klíčových členů partnerství v obou plánovacích procesech by se zvyšovalo riziko ztráty motivace a časového přetížení.

Externí zpracovatel komunitního plánu pak v oblasti sociálního začleňování navázal na výstupy strategického plánu lokálního partnerství. Na komunitním plánu se podílely vedle řídicí skupiny také 3 pracovní skupiny, senioři a zdravotně postižení lidé, sociálně vyloučení a rodiny, které byly personálně obsazené mimo jiné řadou členů lokálního partnerství včetně lokálního konzultanta ASZ. Pracovní skupiny komunitního plánování se scházely v průběhu roku 2011 a definovaly základní okruhy potřeb a strategie rozvoje v oblasti sociálních a návazných služeb. V průběhu došlo také ke sloučení pracovní skupiny sociálně vyloučení a rodiny.

Oba vzniklé materiály - Komunitní plán a Strategický plán lokálního partnerství Jirkov - jsou tedy provázanou strategií rozvoje v oblasti sociálního vyloučení obyvatel.

Komunitní plán města Jirkova 2012-2017 schválilo zastupitelstvo města Jirkova dne 15. 2. 2012.

Zástupci institucí, které se na komunitním plánu aktivně podílely, hodnotí tuto návaznost jako efektivní a jsou s procesem strategického i komunitního plánování spokojeni.

5.4. Exit strategie

V následujícím období bude jedním z hlavních úkolů lokálního partnerství dohodnout se na strategii, jak udržet kontinuitu v zavádění naplánovaných opatření a další činnost členů lokálního partnerství po ukončení spolupráce s Agenturou.

Vzhledem k tomu, že v roce 2012 zatím neproběhlo setkání lokálního partnerství, nebyla tato otázka na plénu ještě diskutována a někteří z dotázaných partnerů nemají o této oblasti žádnou představu. Tato otázka byla nastíněna na některých pracovních skupinách (bezpečnost a sociálně patologické jevy), ovšem bez konsenzu na tom, kdo by měl do budoucna za pracovní skupinu převzít zodpovědnost.

Konkrétní představa zatím není zformulována ani u vedení města. V obecné rovině je představa taková, že v budoucnu budou aktivity podporované státem směřovat především do konzultační a poradní oblasti.

„Město historicky si dělalo svoje opatření na aktuální problémy, který tady mělo, a v tom bude pokračovat a pak se uvidí, jestli bude nějaká nabídka spolupráce nebo nějaká pomoc ještě zvenčí. Ale víte co, město je, musím říct, kdyby nebylo omezováno legislativně, tak je plně soběstačnej celek, má tady x lidí a troufnu si říct i odborníků, který problematiku znaj po odborný stránce, uměj ji definovat, pojmenovat, maj na to vzdělání, ale maj navíc ještě tu místní znalost.“

V jistém protikladu stojí poměrně jasná představa jednoho ze členů lokálního partnerství ohledně dalšího směřování v blízké budoucnosti, kde je zdůrazňována nutnost jasně stanovené osobní zodpovědnosti a úkolů konkrétních osob. Bez toho panuje obava, že činnost lokálního partnerství do budoucna probíhat nebude. *„Plán [strategický] nějaký je, bylo by asi dobrý, aby tam byla nějaká struktura, aby tam byla osoba, která prostě tam bude zaměstnancem města a bude zvedat telefon a volat ‘Hele, vy tam máte napsáno, že máte dělat tohle, takhle jsme se dohodli, tak to dělejte, děláte to? Jestli ne, tak jako kdo to bude dělat místo vás?’ ... Ten plán strategické [mi] připadá pěkný a chtělo by to někoho, kdo zajistí, aby to nebyl cár papíru, ale aby to k něčemu vedlo.“*

Klíčovým úkolem lokálního partnerství tedy musí být zvolení strategie k udržení životaschopnosti místního uskupení, konsenzus na jasně definovaných rolích jednotlivých partnerů i AZS a stanovení způsobu koordinace další činnosti i zodpovědné osoby. Klíčovou roli by v tomto mělo do budoucna sehrávat město za podpory dalších silných partnerů, především Městského ústavu sociálních služeb, na němž by však neměla být ponechána výhradní zodpovědnost vzhledem k jejich primárnímu zaměření na seniory.

Bez těchto věcí není reálné předpokládat, že činnost lokálního partnerství nastartovaná v posledních dvou letech bude efektivně pokračovat.

5.5. Lokální konzultant

Po celou dobu dosavadní spolupráce Agentury s městem Jirkov zde působí stejný lokální konzultant. Dotázaní členové lokálního partnerství se při jeho hodnocení jednoznačně shodují na tom, že se jedná o konzultanta s velmi dobrými komunikačními schopnostmi, kterému se od počátku dařilo propojovat jednotlivé organizace, efektivně moderovat diskuse a motivovat jejich členy k práci ve skupině.

Reflexe práce lokálního konzultanta jsou prezentovány citacemi z rozhovorů s dotázanými aktéry:

„Pokud budu objektivní, tak ne všechno bylo ideální, ale opravdu musím říct, že pan [jméno LK] je člověk, kterej je akceptovatelný všemi... což je velmi důležitý si myslím, podařilo se mu tady všechny ty organizace nějakým způsobem seznámit, dát je dohromady.“

„Já nemám, co by sem k tomu řekla negativního, říkám znovu, podařilo se mu propojit ty organizace, představit nějaké možnosti, komunikovat, otvírat nové názory, svým způsobem si myslím, že je to vidět i na těch výstupech, ... Spousta těch akcí tomu odpovídá.“

„Dokáže moderovat ty setkání tak, aby se v tom neprojevovaly nějaký antipatie k tomu či onomu a fakt to řídí tak, jako dobrý facilitátor, a to je prostě zapotřebí.“

„Jinak s panem [jméno LK] to je spolupráce celkem slušná.“

„Osobní kontakt s ním vždycky příjemnej, jako slušnej člověk je to.“

„On je jako teda ultradobřej vyjednavač, prostě je při těch vyjednávání naprosto přirozenej, nepotřebuje bejt zakrytej nějakým jo ... nenosí na sobě nějakej voblek, nebo nemusí někde za sebou rozhazovat nějaký vizitky, že je z Úřadu vlády, ale prostě jako jde a normálně se s lidma baví a přesvědčí je, že spolupráce na tomhle či na tomhle projektu má smysl.“

„V podstatě když jsem nastoupil, tak tady se pořád pohyboval pan [jméno LK] aniž já bych věděl z jakýho důvodu tady [jméno LK] je a líbil se mi, protože byl opravdu aktivní.“

„Myslím si, že je poměrně obětavej v těch věcech, jakože chce udělat. Myslím si, že možná měl moc těch věcí, oblast moc velikou a moc věcí rozdělanou jo, že byl v Litvínově, tady a ono pak zjistíte, že ne všechno stíháte. Že se sice rozdaly úkoly, udělejte tadyhle, já udělám tadyhleto, ale to ‘já udělám’ najednou pak bylo vidět, že když to dělal, tak to asi dělal na poslední chvíli honem, než jel sem, protože to nestíhal. Takže tam bych řekl, že je to možná daný i tou strukturou tý oblasti problémový, který měl, že to je opravdu poměrně významná lokalita.“

Mezi dotázanými se objevil názor, že by u lokálního konzultanta byl prostor pro zlepšení orientace v legislativě. Nicméně i zde respondent reflektovat, že lokální konzultant není primárně právník a vždy rychle potřebnou legislativu nastudoval či zkonzultoval s odborníky.

V hodnocení lokálního konzultanta se objevila také obecnější reflexe volených orgánů obcí vůči zástupcům neziskového sektoru. Podstatné je, že s neziskovým sektorem je spojován jak lokální konzultant (pravděpodobně v důsledku svých dalších aktivit právě v rámci neziskového sektoru), tak také obecně Agentura pro sociální začleňování, která je na jedné straně respektována jako vládní úřad, ovšem na druhé straně jsou zdůrazňovány vazby na neziskový sektor primárně prostřednictvím řady pracovníků ASZ, kteří dříve v tomto sektoru působili. Z pohledu dotázaných neziskový sektor nebo osoby, které z něj vzešly, není často obeznámen s principy fungování samospráv a v praktickém řešení věcí pak dochází ke konfliktům mezi přístupem vycházejícím ze snahy nalézt co nejrychleji řešení a pružně reagovat na vynořující se nabídky a možnosti (např. projektové, grantové) a mechanismy fungování obcí, kde jsou zavedeny konkrétní procesy projednávání, schvalování a rozhodování v případě zapojení města jako žadatele či spolužadatele do projektů.

Tyto třecí plochy se pravděpodobně vynořují především v implementační fázi strategického plánování, především pokud se lokální konzultant snaží urychlovat a „tlačit“ kompetentní činitele do realizace konkrétních cílů.

„On cokoliv se dozvěděl, poslal mail, připravuje se, bylo by dobrý, jakoby dával ty možnosti, co by se do toho mohlo dát. Když byl třeba tady na jednání, věděl, že je třeba potřeba, že se uvažuje o něčem, tak to tak jakoby se snažil kopat do toho to město ‘běžte do toho, běžte do toho’, ale na druhou stranu měl ten problém, že ne všechno je prosaditelný, a to město má nějaký časový možnosti než svolá zastupitelstvo, než prostě to rozhodne, a byl netrpělivej. A to je ale problém těch neziskovek, oni si to představujou, řeknu jako Hurvínek válku.“

„Já bych ho hodnotil jako dobrýho konzultanta, to jednoznačně, to slovo je přesný, [je] netrpělivej.“

- *lokální asistence:*

S lokální asistencí panovala a panuje spokojenost jak na straně lokálního konzultanta, tak mezi členy lokálního partnerství.

Lokální asistentka dobře odváděla práci spojenou s organizačními a administrativními aspekty setkávání partnerů, ale také při sběru dat a informací k analýze výchozího stavu, která musela nahradit chybějící situační analýzu.

5.6. Tematické analýzy

V průběhu lokálního partnerství v Jirkově bylo 2x využito dalšího nástroje, který ASZ k práci v lokalitách nabízí. Byly zadány dvě dílčí analýzy – (1) analýza pocitu bezpečí a (2) zpracování studie „Analýza fungování existujících „sociálních ubytoven“ a návrhy řešení bytových potřeb nízkopříjmových skupin obyvatel s využitím těchto zařízení jako součásti systému sociálního bydlení“.

Analýza pocitu bezpečí ve městě byla zakomponována do strategického plánu jako jeden z krátkodobých cílů při naplňování dlouhodobého cíle „Město Jirkov adekvátně reaguje na kriminalitu ve městě“. Její realizace byla v plánu stanovena na první polovinu roku 2011. Oproti plánu byla realizace šetření posunuta na 2. polovinu roku. Projekt byl připravován v rámci pracovní skupiny Bezpečnost a sociálně patologické jevy, kde byl v srpnu 2011 utvořen první návrh dotazníku, který byl později se všemi partnery modifikován, a zároveň hledány možnosti, jak dotazníkové šetření zrealizovat. Po projektu byla bez prodloužení zapojena Vyšší odborná škola ekonomická, sociální a zdravotnická z Mostu, jejíž studentky v roli vyškolených tazatelek zrealizovaly sběr dotazníků v rámci své školní praxe.

S výstupy analýzy panuje u lokálních partnerů spokojenost. Výstupy byly využity při tvorbě Koncepce prevence kriminality. Na rok 2012 je plánováno zopakování šetření s pozměněným dotazníkem mj. pro potřeby aktualizace Programu prevence kriminality na rok 2013. Plánována je opět spolupráce s VOŠ Most při sběru dat.

Druhá analýza byla zaměřena na **sociální bydlení** a měla se zaměřovat především na vybrané bydlení ve dvou lokalitách v Jirkově. Vzhledem k tomu, že v oblasti sociálního a dostupného bydlení, které je obsaženo jako jeden z cílů strategického plánu, panovaly spíše nejasné ideje o možném postupu, chtěli si členové lokálního partnerství nechat analyzovat situaci a možnosti před tím, než se pustí do realizace nějakého projektu. Od dokumentu se očekávalo, že přinese další nezávislý pohled zvenčí na konkrétní situaci v Jirkově, neboť názory na vhodnost a efektivnost opatření v oblasti sociálního bydlení se často rozcházejí. Podle zadání měla studie posoudit funkčnost daného bydlení, identifikovat bariéry a mechanismy, které ovlivňují dlouhodobé setrvání obyvatel v zařízení a navrhnout možné úpravy existujícího systému bydlení.

Výsledky analýzy byly pracovní skupině prezentovány v květnu 2012 a vzbudily spíše negativní reakce, resp. řada partnerů rozporuje výsledky a zpochybňuje vypovídací schopnost této analýzy.

V přístupu k analýze se členové lokálního partnerství dělí do dvou skupin:

- kritická skupina se více než na možné návrhy obsažené v analýze a témata k další diskusi zaměřuje na jednotlivé oblasti, ve kterých nacházejí nepřesnosti či výstupy neodpovídají jejich zkušenosti s danou oblastí. Objevuje se tu faktor, který se opakuje také v některých dalších lokalitách při hodnocení analýz vč. těch situačních - výrazná senzitivita místních partnerů vzhledem k exaktnosti poznatků prezentovaných v analýzách.

„Analýza by měla v první řadě po pravdě vystihovat situaci, ať je kritická nebo není kritická, a tím, že už byla postavená na nepřesných vlastně zjištěních nebo na nepřesných podkladech, tak nemůže splňovat ten atribut analýzy, ze který by se měly vytvářet nějaký opatření, to pak už je všechno špatně, to jsou vyhozený peníze.“

Kladně bylo v tomto případě hodnoceno, že autoři byli otevření zapracovat do analýzy připomínky jednotlivých lokálních partnerů.

- pro druhou část uživatelů představuje takováto analýza především materiál, který by měl rozpoutat debatu v rámci pracovní skupiny, která posune jednotlivé členy blíže k nějaké možnosti řešení *„Ona se ještě stále myslím diskutovala do nedávna, takže, ale určitě pomůže, určitě tam otevřela nějaký dialog, něco bylo možná konfrontační, ale rozhodně to bylo ku prospěchu.“*

Tento rozpor se jeví jako obecný problém analýz vypracovávaných pro potřeby lokálního partnerství. Místní partneři bývají velmi citliví na kritiku některého místního jevu a konstatovaná fakta v analýzách. Ti, které více zajímají možná řešení nastíněných problémů, nepřikládají důležitost dílčím nepřesnostem vyplývajícím z použitých výzkumných metod a samotného zkoumaného problému. Naopak proti nim stojí ti, kteří zpochybňují adekvátnost a využitelnost navrhovaných opatření a dalšího dialogu, nejsou-li vstupní informace a analýzy přesné bez reflexe omezení plynoucího z kombinace tématu relevantních výzkumných metod.

Shrnutí

- Situační analýza byla zadána pozdě a vypracována ve špatné kvalitě. Lokální partnerství v Jirkově s ní nepracovalo, ve výsledku tím však nedošlo k negativnímu ovlivnění procesu strategického plánování ani celkové spolupráce.
- Lokálního partnerství bylo ustaveno rychle, zapojili se do něj všichni důležité aktéři a většina aktivně spolupracuje s Agenturou po celou dobu jejího působení. Aktivními partnery je především Odbor sociálních věcí a školství a Městský ústav sociálních služeb a společnost Člověk v tísni. Práce lokálního partnerství byla koncentrována především do prvního 3/4 roku.
- V době evaluace se lokální partnerství již delší dobu nesešla a nebylo tak zatím přikročeno k projednávání exit strategie, která se nicméně ukazuje jako stěžejní oblastí další spolupráce, neboť mezi lokálními partnery nepanuje jasná představa o tom, jakým způsobem a kdo by měl další spolupráci partnerů v lokalitě po odchodu ASZ zajišťovat.
- Strategický plán byl vytvořen v krátké době při zachování kvality a detailnosti rozpracování plánovaných aktivit, harmonogramu i stanovení garantů naplňování jednotlivých opatření.

Významný podíl na jeho rychlé a efektivní tvorbě a bezproblémovém schválení Radou a Zastupitelstvem města má lokální konzultant.

- Implementační fáze je doposud v Jirkově úspěšná. Po necelém roce a půl od schválení strategického plánu byla polovina dílčích cílů ze strategického plánu splněna (16 z 32 dílčích cílů), dalších 6 dílčích cílů je v současné době ve stavu realizace a je pravděpodobné, že se v budoucnu v dané oblasti dosáhne nějakých výsledků. Zatím pouze 7 z dílčích cílů nebylo naplněno i přes velký objem investované práce, především z důvodu nepodpoření podaného projektu a absenci alternativních možností finančního pokrytí. Pouze na 3 dílčích cílech z celkových 32 se doposud nezačalo pracovat.
- Některé z realizovaných či připravovaných projektů jsou přitom významné (prostupné zaměstnávání, tvorba koncepce prostupného bydlení) s předpokládaným přímým dopadem na životní situaci osob z cílové skupiny.
- Výrazným prvkem v lokalitě je osoba lokálního konzultanta, kterému se svým přístupem od počátku daří propojovat jednotlivé organizace, efektivně moderovat diskuse a motivovat jejich členy k práci ve skupině. Lokální konzultant je respektovaným odborníkem a kladně hodnoceným partnerem v procesech, které v lokalitě probíhají.
- Během dosavadní činnosti byly vypracovány dvě dílčí analýzy potřebné k realizaci některých cílů strategického plánu (analýza pocitu bezpečí a analýza fungování sociálních ubytoven). Obě vzhledem k potřebám další činnosti splnily svůj účel, ač v případě druhé z nich vyvstala vlna nespokojenosti mezi částí partnerů, jejíž zvládnutí a transformace v další činnost v oblasti bydlení leží převážně na bedrech lokálního konzultanta.

6. Zhodnocení spolupráce s partnery

Spolupráce ASZ a města

Spolupráce s městem Jirkov se již od počátku odehrávala za účasti nejvyššího vedení města. Starosta, který aktivně usiloval a zahájení spolupráce s ASZ, byl této spolupráci otevřen. Pozitivní roli sehrávalo také to, že se s lokálním konzultantem, který do Jirkova nastoupil, osobně znal. Po komunálních volbách nedošlo ke změně na pozici starosty, což výrazně přispělo ke kontinuitě působení ASZ.

Za město se řady zasedání lokálního partnerství, pracovních skupin a dalších jednání účastnili krom starosty též místostarosta a tajemnice města.

Zastupitelstvo města pak řadou svých rozhodnutí manifestovalo snahu o nastolení funkční spolupráce. Po bezproblémovém schválení strategického plánu přijalo další opatření, která výrazně přispěla k jeho naplňování. Jedním z nejpodstatnějších byla aktivita města v oblasti zaměstnanosti, neboť město převzalo akcie sociální firmy a výrazně se tak podílí na jejím úspěšném rozjezdu (město je jediným akcionářem firmy, schválilo např. také 500 tisícovou půjčku na pořízení vybavení, neboť u podaného investičního projektu zatím nebylo rozhodnuto o výsledku).

V některých oblastech intervence je zatím přístup zástupců města naopak zdrženlivější, konkrétně v aktuálně diskutované otázce prostupného bydlení (viz výše kapitola 5.3.4.).

V implementační fázi se v názorech na spolupráci objevují na jednu stranu pochybnosti o odhodlanosti města skutečně řešit konkrétní témata, naopak ze strany města se vyskytuje kritika toho, že metody a přístupy Agentury nerespektují fungování městské samosprávy (viz také kapitola 5.5 a hodnocení rozdílného přístupu osob vycházejících z neziskového sektoru a možností samosprávy), především vzhledem k možnosti prosazovat účast města v jednotlivých projektech. „*Tam trošku naráží neznalost, nebo ta představa Agentury, protože řekněme i když je to vládní úřad, tak jsou tam lidi, který jsou z neziskového sektoru, a oni vůbec nerozumí, jak funguje město... Ty veřejný peníze nebo veřejný rozhodování není jenom o efektivitě, ale o tom, co se vůbec dá prosadit. A oni přijdou 'hele, teď' jsou tady nějaký dotace', řeknu prevence kriminality, 'honem nějaký projekty, teď se to uzavírá'. A teď na městě musí být, než se schválí, jestli do něčeho půjdeme, a to je zdlouhavý, to jako bohužel, takový jsou zákony. ... Vzniká jako nejvíc problémů komunikačních, že oni si myslí, že to [města] bojkotují a podobně, ale je to vesměs daný tím, že oni můžou dělat jen to, co jim schválí zastupitelstvo, v radě, a i kdyby se to líbilo tisíckrát tomu starostovi nebo členovi rady, tak pokud mu to neodsouhlasí ty ostatní...“*

Tyto třecí plochy se vynořují především v implementační fázi strategického plánování. Celkově i vzhledem k výsledkům a stále pokračujícímu jednání na doposud nerealizovaných cílech je však možné hodnotit spolupráci s městem jako efektivní a přínosnou pro realizaci řady cílů ze strategického plánu.

Ze strany městského úřadu byl od počátku velmi aktivním a iniciativním členem lokálního partnerství odbor sociálních věcí.

Spolupráce ostatních partnerů

Spolupráce jednotlivých lokálních partnerů byla do určité míry zmíněna ve vyhodnocení procesu plánování a následného naplňování strategického plánu. Spolupráci na lokálním partnerství byly nakloněny všechny partnerské instituce, alespoň tak lze usuzovat z toho, že se platformy žádá z oslovených institucí neodmítla účastnit a ani v dalších etapách důležití partneři ze spolupráce „nevypadávali“. Také naplňování strategického plánu bylo rozprostřeno mezi více garantů a některé cíle tak předpokládaly spolupráci subjektů se zástupci Agentury nebo mezi sebou navzájem (či s celou platformou pracovních skupin).

„Já si nemyslím, že by tady byli lidé, kteří by odmítali a priori vůbec se zúčastnit, to já si myslím, že diskuze tady vést umíme. Ta vlastní aktivita si myslím, že by mohla být na víc subjektech, ale to není chyba až tak lokálního partnerství, to je chyba prostě, to je stávající stav společnosti.“

Instituce, které zaujímají v lokalitě silnou pozici, pak v rámci aktivit lokálního partnerství často navazovaly spolupráci mezi sebou. Je to případ Městského ústavu sociálních služeb, který v oblasti zaměstnanosti v současné době aktivně spolupracuje jak se sociální firmou, tak s další příspěvkovou organizací města (KVÍZ), kde díky této spolupráci nalézají pracovní uplatněné obyvatelé ubytovny.

Další kladně hodnocenou spolupráci navázal MěÚSS se základními školami, když realizovat aktivity v rámci prevence zadlužování a finanční gramotnosti (3 etapy – výtvarná soutěž, týdenní workshopy pro žáky 8. a 9. tříd ve spolupráci se seniory na téma gramotnosti, společné zakončení jednodenní akcí v kulturním domě).

Spolupráce jednotlivých lokálních partnerů probíhala také v rámci projektové činnosti – např. nepodpořený projekt Servisního centra pro školy vznikl na základě spolupráce Člověka v tísní a základních škol, sociální firma vznikla také za účasti a aktivity Člověka v tísní a místního podnikatele/radního.

V rámci lokálního partnerství se tak podařilo alespoň u části lokálních partnerů nastavit funkční spolupráci. *„Minimálně z toho v rámci toho Jirkova vylezlo nějakých 5-6 organizací, kde ty vztahy nejsou jenom na základě toho, že on [lokální konzultant] svolal nějakou schůzku, ale pokračuje to.“*

Shrnutí

- Spolupráci s městem je možné hodnotit jako velmi dobrou od samého počátku, a to jak s jeho vedením, tak se sociálním odborem.
- Spolupráce s městem Jirkov se od počátku odehrávala za účasti nejvyššího vedení města (starosta, místostarosta).
- Zastupitelstvo města řadou rozhodnutí manifestovalo snahu o nastolení funkční spolupráce - při hladkém schvalování strategického dokumentu a v implementační fázi především v oblasti zaměstnanosti (vznik městské sociální firmy). V oblasti dostupného bydlení je přístup zástupců města zatím zdrženlivý, nikoli však a priori odmítavý.
- V rámci lokálního partnerství byla nastavena funkční spolupráce mezi jednotlivými členy především v oblasti školství, sociálních služeb a zaměstnanosti, jejímž dokladem jsou realizované projekty a další aktivity.

7. Analýza dopadů projektových aktivit projektů, na kterých se Agentura podílela

Po dobu činnosti lokálního partnerství bylo v oblasti sociální integrace podáno 9 projektů do různých projektových a grantových výzev. Z těchto projektů jich byly **úspěšně podpořeny 3 projekty**, které ovšem svým objemem výrazně převyšují další podané, ale nepodpořené projekty.

Nepodpořené zůstaly dva projekty v oblasti prevence kriminality s rozpočtem 211 a 214 tisíc Kč a opětovně podávaný malý projekt Týdne proti zadlužování, který byl podán celkem 3krát a neuspěl v různých grantových schématech s malou celkovou alokací prostředků (nadační fond ČSOB, Adra, Vodafone). Jak bylo uvedeno v části 5.3.2., aktivity zaměřené na dluhovou problematiku byly nakonec realizovány bez využití grantových finančních prostředků.

Jediný velkým nepodpořeným projektem, který byl nastaven na podporu početné cílové skupiny žáků základních škol a jejich rodičů, zatím zůstává projekt Servisního centra pro školy, který byl za podpory lokálního konzultanta a spolupráce řady subjektů podán do OP VK (požadovaná výše podpory byla 4 900 000 Kč).

Na všech podaných projektových žádostech určitým dílem participoval lokální konzultant. Nejčastěji se přímo podílel na projektové žádosti, dále jeho činnost spočívala především v připomínkování žádostí, někdy v informování o výzvě a iniciaci podání žádosti.

Pro dva z podaných projektů bylo využito také poradenství nabízené ASZ. Toto poradenství je partnery, kteří se na tvorbě projektových žádostí podíleli, hodnoceno velmi dobře. „*Třeba ta asistence při psaní projektových žádostí, [to] se ukázalo třeba i v rámci psaní toho centra pro školy nebo i v rámci finalizace žádostí na sociálním podnikání, tak třeba tenhle servis jsem hodně oceňoval, toho pána ... no dával mi hodně dobrý komentáře k těm textům.*“

Dopady projektových aktivit, které byly realizovány v rámci naplnění strategického plánu a na kterých se podílela ASZ a lokální konzultant, nelze v současnosti plně zhodnotit. Některé z úspěšných projektů jsou realizovány pouze krátkou dobu, případně jejich realizace teprve začne.

Nicméně u těch projektů a aktivit, kde je možné získat již v této době reflexi jejich úspěšnosti, bude toto v textu uvedeno (přípravný ročník). Oblasti prostupného zaměstnávání a tedy také zhodnocení projektu sociální firmy, která nicméně v Jirkově své fungování teprve začíná, je věnována kapitola 12 (případová studie).

Projekty ve fázi realizace

Název projektu: **Jirkov: město pro sociální podnikání**

Operační program: Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost - Sociální ekonomika

Žadatel: ONZA a.s.

Cílová skupina: Etnické menšiny a osoby z jiného sociokulturního prostředí

Klíčové aktivity: Během 12 měsíců dlouhodobě zaměstnat na hlavní pracovní poměr nejméně 10 lidí (90-100% z CS) ze sociálně vyloučených lokalit z Jirkova a Chomutova a nejméně 15 dalším lidem zajistit jiné formy (DPP, DPČ) pracovních poměrů. Výhled: vznik pracovních pozic pro alespoň 30 stálých zaměstnanců

Celková výše požadované podpory: necelých 6 mil. Kč (projekt zahrnuje investiční a neinvestiční část)

Schválený rozpočet (OP LZZ): 1 131 223,52 Kč

Kofinancování projektu žadatelem: město poskytlo půjčku pro společnost ONZA a.s. ve výši 500.000,- Kč na nákup pracovních pomůcek a základního technického vybavení (schváleno zastupitelstvem v únoru 2012)

Počet podpořených osob (vč. předpokládaného počtu): min. 25

Stav: Schváleno, v realizaci

Role LK: připomínkování projektu, konzultace

Využití grantového experta: ano

Pozn.: Projektová žádost byla podána souběžně se žádostí IOP (JSE - investice) na nákup vybavení firmy.

Název projektu: **Amare Roma**

Operační program: Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

Žadatel: Oblastní Charita Most

Cílová skupina: Příslušníci sociálně vyloučených romských komunit. Konkrétně na území obcí: Litvínov - Janov, Jirkov, Chomutov.

Klíčové aktivity: Terénní sociální práce, poradensko-vzdělávací centra, motivačně vzdělávací víkendy, svépomocné skupiny, analýza trhu práce pro klienty projektu a asistenti terénních pracovníků

Celková výše požadované podpory: 8 mil. Kč

Schválený rozpočet (OP LZZ): 7 630 882,96,- Kč

Kofinancování projektu žadatelem:

Počet podpořených osob (vč. předpokládaného počtu): 600

Stav: Schváleno, v realizaci od 1. 7. 2012

Role LK: nabídka sladění s běžícími aktivitami

Využití grantového experta: ne

Pozn.: Oblastní charita Most není členem lokálního partnerství v Jirkově, je však lokálním partnerem ASZ v Litvínově, kde v rámci lokálního partnerství spolupracuje s lokálním konzultantem, který má obě tato města na starosti. Projekt bude realizován jak v Litvínově-Janově, tak v Jirkově, s cílem zaměřit se zde především na lokalitu Březanec.

Název projektu: **Terénní sociální práce v Jirkově**

Operační program: Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny, dotačního programu Podpora terénní práce 2011

Žadatel: město Jirkov.

Cílová skupina: Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit

Klíčové aktivity: Terénní sociální práce

Celková výše požadované podpory: 124 258,- Kč

Schválený rozpočet (OP LZZ): 221 888,- Kč

Kofinancování projektu žadatelem: 44% (97 630,- Kč)

Stav: podpořen

Role LK: Zprostředkování informací o výzvě, iniciace podání žádosti, konzultace tvorby žádosti a připomínkování

Využití grantového experta: ne

Další aktivity realizované mimo grantové a projektové výzvy

Nová přípravná třída

V Jirkově fungoval přípravný ročník dlouhodobě na 1. ZŠ Budovatelů (od r. 2005). V rámci strategického plánu bylo otevřít ještě alespoň jeden přípravný ročník.

Nová přípravná třída byla otevřena ve školním roce 2011/2012 ve 3. ZŠ Nerudova, zprvu se potýkali s problémem získat potřebný počet dětí a informovaností rodičů, po roce fungování však již rodiče o přípravné třídě vědí a mají zájem.

motivace: 3. ZŠ Nerudova se nachází u lokality Ervěnice, kde žije početná skupina rodin ohrožených sociálním vyloučením a sociálně patologickými jevy a za poslední tři roky před zřízením přípravné třídy bylo průměrně ročně devět odkladů školní docházky. Děti z jejich spádové oblasti v případě odkladu školní docházky často přecházely do existujícího přípravného ročníku na 1. ZŠ Budovatelů, kde pak dále pokračovaly v základní školní docházce. Jednou z motivací ZŠ při snižujících se počtech dětí tak bylo udržet děti ze spádové oblasti v této základní škole.

výsledky: V prvním roce fungování navštěvovalo přípravnou třídu na 3. ZŠ Nerudova 13 dětí. Škola má s přípravnou třídou velmi dobrou zkušenost, absolvování přípravného ročníku je jasně patrné na schopnostech a dovednostech dětí.

Na příští školní rok předběžně počítají s 12 dětmi v přípravné třídě.

spolupráce: při otvírání nové přípravné třídy fungovala kooperace mezi základními školami, ZŠ Budovatelů, kde přípravná třída běžela několik let, pomohla zaškolit učitelku pro novou přípravnou třídu.

role ASZ a LK: ASZ spolupracovala v právní oblasti (interpretace zákona) a v síťování partnerů pro propagaci přípravného ročníku mezi cílovou skupinou, rodinami, se kterými pracují (Člověk v tísni, Cesta naděje). Bylo využito experta ASZ i poradenství ze strany lokálního konzultanta.

rizika: udržitelnou obou přípravných tříd na základních školách závisí na ochotě pedagogicko-psychologické poradny dávat kladná posouzení na žádosti o zařazení do přípravné třídy. Je identifikována snaha Ústeckého kraje omezovat počty přípravných tříd z finančních důvodů. Rizikem fungování tedy není nedostatek dětí, které by přípravné třídy potřebovaly navštěvovat, ale omezování finančních prostředků na jejich provoz.

Navýšení kapacit azylového bydlení

V Jirkově fungoval Azylový dům pro matky s dětmi již v době začátku spolupráce Jirkova s Agenturou a byl provozován občanským sdružením Cesta naděje. Jeho kapacity však byly výrazně omezené, v době zpracování SWOT analýzy existovaly v azylovém domě 2 pokoje pro matky s dětmi. Jeho existence byla na jednu stranu řazena do silných stránek, ovšem jeho omezené kapacity byly slabinou, na kterou reflektoval také strategický plán svým cílem „Navýšit kapacitu azylového bydlení“.

V první polovině roku 2011 schválilo zastupitelstvo města poskytnutí finanční podpory sociálních služeb a rozšíření Azylového domu pro matky s dětmi v nových prostorách (schváleno 30. 3. 2011).

V současné době má sdružení o.s. Cesta naděje k dispozici 6 pokojů pro matky s dětmi a pokoje pro potřeby krizové pomoci (pro rodinu s dětmi).

role ASZ a LK: Bylo využito experta ASZ. Lokální konzultant poskytoval poradenství, zajišťoval podporu u vedení města, cíl navýšení kapacity azylového bydlení byl zahrnut do strategického plánu a lokální konzultant doložil potřebnosti daného opatření.

Plánované projekty – rozpracované projekty k podání

Název projektu: **Social climbing**

Operační program: Integrovaný operační program 3.1c

Žadatel: plánován vznik nové s.r.o.

Cílová skupina: Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit

Klíčové aktivity: Sociální firma - vznik čtyř pracovních míst a dalších navazujících činností

Celková výše požadované podpory: x

Stav: rozpracováno, zatím nepodáno

Role LK: významný podíl na tvorbě projektové žádosti, konzultace na MPSV a Centru pro regionální rozvoj České republiky

Využití grantového experta: ano

8. Zhodnocení činnosti institucí v obci v oblasti sociální integrace a jejich vliv na účinnost působení Agentury v místě

Městský ústav sociálních služeb Jirkov, příspěvková organizace, se dominantně zaměřuje na poskytování komplexu služeb klientům v domovech důchodců, v domě s pečovatelskou službou a klientům v terénu. Nabízejí ubytovací služby podle potřeb klientů (domov pro osoby se zdravotním postižením, domov pro seniory, odlehčovací pobyty i byty s pečovatelskou službou) i služby v domácím prostředí (osobní asistenci a pečovatelskou službu). Vedle toho převzali před 6 lety ubytovnu, která byla ve velmi špatném stavu. Postupně došlo k opravě celého objektu, na které se výraznou měrou podíleli formou dobrovolnické práce jeho obyvatelé (pouze okna a koupelny dělaly firmy, ostatní činnosti byly provedeny svépomocí). Ubytovna je určena pro poskytnutí ubytování na přechodnou dobu mužům a ženám v nepříznivé sociální situaci. Kapacita je celkem 29 klientů (21 mužů a 8 žen). Na ubytovně je zajištěna nepřetržitá služba 4 zaměstnanci MěÚSS (recepční) a vedoucím ubytovny.

V Sociální poradně Jirkov je poskytováno odborné sociální poradenství, terénní sociální práce, právní poradenství a specializované poradenství. Klienti ubytovny tak mají k dispozici sociální poradenství.

Aktivní roli sehrává MěÚSS v oblasti zaměstnanosti, neboť se snaží zajistit ubytovaným lidem práci, některým z nich se podařilo zajistit normální nebo podporované pracovní místo. Podrobněji viz kapitola 12.

Přesto, že hlavní oblast zájmu Městského ústavu sociálních služeb je zajištění služeb pro seniory a zdravotně postižené, díky nedávnému rozšíření své aktivity do oblasti sociálního vyloučení byl od počátku velmi aktivním a iniciativním členem lokálního partnerství, lokálnímu konzultantovi navíc zajišťoval asistenci. Nadále aktivně vstupuje do řešení oblasti zaměstnávání a především usiluje o řešení v oblasti (prostupného) bydlení, aktivně však vstoupil i na pole finanční gramotnosti a prevence zadlužování formou práce s dětmi i stávajícími klienty z řad seniorů.

V neziskovém sektoru jsou hlavními subjekty zaměřujícími se na osoby ohrožené sociálním vyloučením Člověk v tísni, o.p.s. a Cesta naděje, o.s.

Člověk v tísni se aktivně podílela již v době přihlášení Jirkova ke spolupráci, zároveň jako jeden z členů lokálního partnerství participovala na přípravě a tvorbě dvou velkých projektech (viz kapitola 6). Společnost Člověk v tísni realizuje v rámci své pobočky v Chomutově řadu aktivit v lokalitách v Jirkově. Chomutovská pobočka tak v Jirkově i Chomutově realizuje terénní sociální práci a sociálně aktivizační služby, předškolní vzdělávání a klub matek (Klub Džanel určený pro všechny děti, které nenavštěvují z různých důvodů mateřskou školu nebo se chtějí lépe připravit na základní školu). Na sídlištích v Chomutově a Jirkově proběhl také projekt Mezi panely, s jehož výsledky byli mimo jiné seznámeni také členové lokálního partnerství v rámci plánování smysluplného využití volného času dětí a mládeže. Projekt Mezi panely zjišťoval, jak se žije mladým lidem (ve věku 12-26 let) na sídlištích a jak by se podle nich měla sídliště změnit.

V nedávné době, avšak pouze relativně krátkou dobu, byl v jedné ze sociálně vyloučených lokalit – Březenci – otevřen prostor vyčleněný městem právě pro aktivity Člověka v tísní s místními dětmi (mimoškolní aktivity, doučování, volnočasové aktivity aj.) a pro zajišťování terénní sociální práce. Po zhruba roce činnosti, která dle zástupců společnosti měla mezi místními dětmi kladný ohlas, však byla činnost z personálních důvodů ukončena. Zástupci města toto hodnotí velmi negativně, neboť město muselo do úpravy prostor investovat finance a nyní k tomu nemá odpovídající výsledky.

„My jsme jim tenkrát ještě z městskéjch peněz upravili jeden byt, u těch malometrážních bytů, aby pracovali s dětma. Město to stojí sto padesát tisíc, a oni po roce tam vlastně přestanou [pracovat]. ... Nedotahujou to do konce no, což jako to město si nemůže dovolit. Takže ty lidi zpětně, že jo existuje zaprvý volební období, každej zkoumá, co se udělalo, kde se prošustrovaly peníze a takový a prostě říkám, no ‘co ste udělali tady s tím, vy jste vyhodili sto padesát tisíc a co s tím je?’

Občanské sdružení **Cesta naděje** bylo doposud uváděno v souvislosti a azylovým domem pro matky s dětmi, jehož rozšíření bylo obsaženo ve strategickém plánu a bylo také již v roce 2011 úspěšně realizováno. Vedle azylového bydlení zajišťují také krizovou pomoc (krátkodobé ubytování pro rodinu s dětmi, které z různých důvodů náhle a nepředvídatelně přišly o bydlení) a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (ambulantní a terénní). Provozují také nízkoprahové centrum Klub FONTÁNA pro děti a mládež od 6 do 26 let (každý všední den v odpoledních a podvečerních hodinách) a 2 rodičovská centra Jonatán a Jonatánek.

V oblasti **vzdělávání** v Jirkově již před vstupem ASZ řadu let na jedné ze základních škol fungoval nástroj inkluzivního vzdělávání - přípravná třída. V rámci strategického plánování byl tento nástroj rozšířen také na druhou ze škol (od školního roku 2011/2012). Zástupci první školy, kteří měli s fungováním přípravné třídy již letité zkušenosti, v této oblasti umožnili sdílení informací a zkušeností.

Shrnutí

- Silnou pozici, pokud jde o aktivizaci sociálně integračních procesů, má v lokalitě Městský ústav sociálních služeb, který za spolupráce v lokálním partnerství rozšířil pole své působnosti (např. nově vstoupil i na pole finanční gramotnosti a prevence zadlužování). Lokálnímu konzultantovi navíc poskytoval lokální asistenci.
- V neziskovém sektoru jsou hlavními subjekty zaměřujícími se na osoby ohrožené sociálním vyloučením Člověk v tísní, o.p.s. a Cesta naděje, o.s.
- Tito partneři jsou nejen tvůrci, ale následně také hybnou silou řady naplánovaných projektů a aktivit, bez kterých by byl výsledný efekt práce ASZ v lokalitě výrazně nižší.

9. Vyhodnocení vlivu působení Agentury na klíčová rozhodnutí a přístupy vedení obce v oblasti sociálních (integračních) politik

Pro realizaci řady cílů, které si stanovilo lokální partnerství v Jirkově, je nutná součinnost města, a to především v oblasti vzdělávání, kde je město zřizovatelem základních a mateřských škol, v oblasti bydlení díky bytovému fondu ve vlastnictví města, v oblasti kriminality a její prevence a také v oblasti zaměstnanosti.

V oblasti **inkluzivního vzdělávání** podnikalo město, resp. jedna ze základních škol aktivity již řadu let před začátkem spolupráce s ASZ, neboť na 1. ZŠ funguje přípravná třída od roku 2005. V průběhu spolupráce na lokálním partnerství pak rada města schválila vznik druhé přípravné třídy na základní škole v jiné části města. Další plánované kroky v oblasti inkluzivního vzdělávání, např. navýšení počtu asistentů pedagoga na školách, nejsou po neúspěchu projektové žádosti zatím realizovány z finančních důvodů, neboť současné rozpočty ředitelům škol takováto opatření neumožňují.

V oblasti **zaměstnanosti** byla již před začátkem spolupráce využívána veřejná služba, především v příspěvkových organizacích města. Za působení lokálního partnerství byly pracovní možnosti rozšířeny o veřejně prospěšné práce a klíčovou roli sehrálo město při vzniku městské sociální firmy (blíže viz kapitola 12).

V oblasti **kriminality a prevence socio-patologických jevů** jsou významné dvě skutečnosti – jednak přijetí obecně závazné vyhlášky města omezující počet heren, která stanoví, že od roku 2013 bude povolen provoz výherních hracích přístrojů a videoloterijních terminálů pouze na jednom místě v obci. Rada města také schválila Program prevence kriminality pro rok 2012 a Plán prevence kriminality pro roky 2012-2015, které obsahují konkrétní návrhy způsobů řešení hlavních problémů.

Mírně zdrženlivý je zatím postoj zástupců města v **otázce bydlení**. Na jednu stranu město podporuje azylový dům pro matky s dětmi (podpora nedávného navýšení kapacit) a ubytovnu (svěření ubytovny rozpočtové organizaci města – MěÚSS, její rekonstrukce v minulých letech, podpora zaměstnávání jejích obyvatel v příspěvkových organizacích města), v otázce dostupného bydlení a vzniku např. tréninkových bytů zatím nepanuje jednotný názor. Město se nicméně ani k této otázce nestaví odmítavě a na pilotní testování efektivity tréninkových bytů vyčlenilo dva městské byty, které budou v nejbližší době obsazeny.

Ve městě také došlo k **rozšíření terénní sociální práce**, částečně v důsledku sociální reformy, částečně však také v důsledku iniciativy odboru sociálních věcí a potažmo města (projekt podaný Radě vlády ČR pro záležitosti romské menšiny, dotačního programu Podpora terénní práce 2011).

Lze shrnout, že město Jirkov se staví k sociálně integračním politikám aktivně a rozhodnutí v řadě oblastí svědčí o snaze nalézt komplexní řešení problémů života sociálně znevýhodněných obyvatel.

Zástupci města oceňují možnost diskutovat řešení s externím subjektem, v tomto případě ASZ. Takovýto přístup, spočívající výrazně na aktivitě města a možnosti expertního pohledu a podpory z venčí, by preferovali jako dobrý model fungování a řešení sociálně integračních politik do budoucna. Zároveň zde však zaznívá, že by se k řešení situace v lokalitách měl postavit jinak také stát, například

změnou rozpočtového určení daní nebo způsobu financování, která by městům potýkajícím se s nutností posílit sociálně integrační politiky a zavést programy pro sociálně znevýhodněné nebo vyloučené obyvatele poskytla k tomuto účelu finanční prostředky. Vedení města totiž poukazuje na rizika, která vyplývají z toho, že efekty řady opatření nejsou okamžitě viditelné, protože jejich dopad se může často projevit až za řadu let, zatímco zastupitelstva, potažmo jejich voliči při jakémkoli uvolnění peněz z obecních rozpočtů požadují průkazné výsledky.

„Tý politický reprezentaci je těžko skládat úplně účet, protože to jsou věci, který nejsou mnohdy kvantifikovaný, nebo kvantifikovatelný, dali jsme tolik peněz a ten efekt je tadyhleten. To je opravdu problém, jo, a v tý možná široký, většinový veřejnosti převládá názor, že to jsou vyhozený prachy, to vám řeknu narovinu, to radši udělejte chodník, nebo prostě oprav tadyhlento, to fyzicky viděj ty lidi a jsou spokojený. A tohlencto je práce, která skutečně není jako vidět, hned, a takže tam jako by měla bejt stát vs. obce opravdu spolupráce, jasná dohoda takhle to budeme řešit.“

Shrnutí

- Město demonstrovalo svoji součinnost hned v několika oblastech, kde bylo nezbytné rozhodnutí či postoj města k naplňování cílů strategického plánu.
- Jedná se především o oblast vzdělávání, kde již před počátkem spolupráce s ASZ byly realizována inkluzivní opatření, v rámci spolupráce s ASZ došlo k jejich rozšíření, v oblasti zaměstnanosti, prevence kriminality a sociálně patologických jevů i při rozšíření terénní sociální práce.
- Mírně zdrženlivý je zatím postoj zástupců města ke koncepci prostupného bydlení a je především na propagátorech tohoto systému, aby vedení města o jeho efektivitě přesvědčili. Díky jisté otevřenosti města pilotnímu testování efektivity tréninkových bytů je zde dán prostor pro budoucí rozhodnutí města v případě, že se tréninkové bydlení osvědčí.

10. Změna kvality života v lokalitě a v obci

Změnu kvality života v obci a sociálně vyloučených lokalitách optikou jejich obyvatel je velmi obtížné postihnout a ještě obtížnější je identifikovat spojitost s aktivitami lokálního partnerství. Obyvatelé prakticky nemají informace o procesech spojených se strategickým plánováním a jeho následnou implementací, zároveň někteří z nich jen obtížně rozlišují konkrétní nástroje intervence, ač se jich primárně dotýkají (například někteří z dotázaných nebyli schopni spolehlivě určit, zda pracují v rámci veřejně prospěšných prací či mají jiný druh pracovní smlouvy).

Z pohledu sociálně znevýhodněných obyvatel žijících v Jikrově již řadu let je možné pozorovat v některých oblastech života v obci zlepšování, jinde spíše stagnaci a konzervaci z jejich pohledu nevyhovujícího stavu.

Palčivým problémem řady obyvatel zůstává oblast **bydlení**. Dotázaní obyvatelé si stěžují především na nevyhovující stav bytů v některých lokalitách obývaných sociálně znevýhodněnými obyvateli, případně bývalými dlužníky (v nevyhovujícím stavu je především lokalita Březence, která je ubytováním pro neplatiče nájemného).

Problém je spatřován také v **malých šancích na získání městského nájemního bytu** („*No a bohužel zatím žádný, nic volného není, takže vždycky vám řeknou 'přijďte za měsíc, hlavně chodte, aby na vás nezapomněli', mi řeknou*”). Objevují se také pochybnosti o transparentnosti přidělování bytů. Pro některé dotázané je podmínkou možnosti nároku na městský byt splácení dluhu vůči městu, respondenti však nevěří, že při splnění této podmínky byt dostanou, spíše to vnímají jako plané sliby ze strany bytového odboru.

„Když třeba jdou žádat o byt. Mně to připadá, jako kdyby dělali rozdíl mezi Češi a mezi Romy, jo. A to je taky nespravedlivý přece, že Čech dostane byt a Rom nedostane byt, to je trochu blbý, ne? Je to taky... Mně to připadá jako - Romy oddělíme od Čechů, oni půjdou do takovýho toho, ne, no a Češi půjdou bydlet... To taky nejde, když už, tak dostanou jak Češi, tak i Romové, ne?“

Přitom mezi dotázanými respondenty převažuje výrazná preference nájemního bydlení v městských bytech před podnájmy či pronájmy u soukromníků, především pro vyšší jistotu a stabilitu bydlení. U jednoho z dotázaných je před podnájmem upřednostňováno další setrvání na ubytovně do doby, než se mu podaří získat nájem v městském bytě. *„Já do podnájmu nechci, protože zase nevíte, kdy vás vyhodí, já si tam udělám dlažbu, štuky, všechno, obklady a on třeba za rok mi řekne 'potřebuju ho pro kamarádku' nebo 'jsem se rozešel s tou'. A nebudete vlastně investovat do cizího.“*

Mezi „starousedlíky“ z ubytovny je pozitivně hodnoceno výrazné zlepšení stavu ubytovny, která byla před několika lety přebudována a opravena částečně formou svépomoci a dobrovolnické činnosti jejich obyvatel. *„R: Já jsem tam pomáhal to dávat dohromady, někdy štuky a tadyto.“ T: „Takže když jsem viděl ty fotografie, tak to bylo v dezolátním stavu.“ R: „Jo jo jo, já jestli jsem tam byl měsíc, v tý právě v tý starý, takový ošklivý, tak pak se to dávalo dohromady, a už to bylo, pak se to stěhovalo vejš, pak to bylo dobrý.“*

Vzhledem k tomu, že zatím nebyl plně nastaven a spuštěn plánovaný systém prostupného bydlení, však ubytovna nespĺňuje funkci p̑echodného krátkodobějšího ubytování, neboť například jeden z dotázaných na ní bydlí již více než 4 roky.

Ti z respondentů, kteří měli zkušenost s ubytováním na ubytovně Městského ústavu sociálních služeb, velmi oceňují pomoc, které se jim dostávalo a dostává od jeho ředitelky. Především pomoc v oblasti bydlení a zaměstnání, neboť přes tyto kontakty mají možnost být zapojeni do veřejně prospěšných prací i získat pracovní smlouvu s MěÚSS, případně jinou příspěvkovou organizací města. Je zde možnost také doporučení do sociální firmy (více viz kapitola 12).

Druhou stěžejní oblastí je **zaměstnání**. Přesto, že se v Jirkově rozjíždí systém prostupného zaměstnání, stále je pro řadu sociálně znevýhodněných obyvatel velmi obtížné sehnat práci. Někteří proto situaci řeší prací načerno, která je svého druhu nutností především pro zadlužené obyvatele, kteří i když mají alespoň nějaký příjem z práce či podporovaného zaměstnávání, mají tento „oficiální“ příjem zatížen exekucí nebo z něj splácejí dřívější pohledávky. „*Ono zase, když je dobrej melouch, tak ono to jde našetřit, ta výplata to spíš, abyste si něco koupil na sebe a měl na to jídlo, taky platím alimony teďkon, splácím ještě dluh.*“

Ve výpovědích pak někteří z dotázaných potýkající se s dlouhodobou nezaměstnaností poukazují na opakující se diskriminaci na trhu práce, která je vedle etnicity spojována také s věkem žadatele. „*Tak třeba se jdu – vona [pracovnice úřadu práce] mi třeba dá žádost - já se jdu zeptat, vona [personalistka v podniku] mi řekne: ne, máme plnej stav. A hlavně se zeptá: kolik je vám let a kolik máte děti? Jo. A jak starý? No a to je všechno. A pak mi řekne po chvílce: nemám zájem.*“ (žena 52 let)

Ti z dotázaných, kteří dostali možnost vykonávat veřejně prospěšné práce, jsou za tuto práci rádi. Jeden z respondentů to zdůvodňuje jednak tím, že je na tom stále finančně lépe, než pokud by pobíral dávky, navíc si je vědom toho, že mu je odpracovaná doba započítána jako doba pojištění pro potřeby sociálního pojištění a budoucích důchodových nároků („*No hlavně máte práci a jde vám to na zápočet.*“)

Zkušenosti jednotlivých respondentů s úřadem práce jsou různé. Někteří jsou spokojeni, jiní mají naopak výhrady k některým postupům pracovníků nebo k účelnosti rekvalifikací, které absolvovali (rekvalifikační kurz na počítači, po jehož absolvování neměly dlouhodobě nezaměstnané žadatelky o nic větší reálné možnosti sehnat práci než před ním). Ne vždy mají dotázaní pocit, že by jim Úřad práce byl nápomocen s hledáním zaměstnání.

Naopak s jednáním na Městském úřadě jsou všichni dotázaní spokojeni, a to dlouhodobě.

Rozšiřující se **terénní sociální práce** přináší své výsledky minimálně v oblasti informovanosti sociálně znevýhodněných obyvatel. V rozhovorech uvádějí především Sociální poradnu Jirkov (při MěÚSS), terénní sociální pracovníci i společnost Člověk v tísni jako místa, o nichž vědí a kde by případně hledali pomoc. Vedle těchto možností odborného poradenství pak vystupuje jako důležitý zdroj opory a pomoci vlastní rodina.

Zlepšení by někteří z dotázaných v budoucnu rádi spatřovali především v oblasti **volného času** a možností jeho smysluplného trávení, které v současné době hodnotí jako nedostatečné, a to

především **pro děti a mládež**. „Hlavně, co se mi nelíbí, tak co se týče dětí, jo, prostě málo prostoru pro ty děti na to hrání, je to neudržovaný jsou kolikrát ty hřiště a to je asi tak to jediný, co bych zmínil, něco pro ty děti, aby toho bylo víc. Jinak já si myslím, že jsem spokojenej.“

Shrnutí

- Jako podstatný problém obyvatel zůstává oblast bydlení, především nevyhovující stav bytů v některých lokalitách a malé šance na získání městského nájemního bytu. Na tuto oblast jsou zaměřena opatření strategického plánu v oblasti dostupného bydlení, která se však dosud nedaří efektivně prosazovat. Nyní dojde pouze ke zkušebnímu provozu dvou tréninkových bytů, což v žádném případě nebude pokrývat potřeby obyvatel.
- Druhou oblastí, ve které sociálně znevýhodnění pociťují tíživé problémy, je nemožnost sehnat zaměstnání. Přesto, že se v Jirkově postupně zavádí systém dostupného zaměstnání, dotýkají se zatím tyto možnosti pouze zlomku osob a pro řadu sociálně znevýhodněných obyvatel zůstává velmi obtížné sehnat práci.
- Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit by preferovali také zlepšení možností trávení volného času pro děti a mládež.

11. Hodnocení působení ASZ v lokalitě a dosavadní spolupráce s Agenturou z pohledu členů lokálního partnerství

Kladné hodnocení zaznívá především od těch informátorů, kteří působí v oblastech, ve kterých bylo realizováno hodně aktivit a projektů, které jsou pro instituce působící důležité.

Partneři vyzdvihují to, že byl odveden velký kus práce a podařilo se nastartovat nové projekty a aktivity. Vedle toho je **pozitivně hodnoceno** především:

- identifikace a věcné pojmenování problémových oblastí a možností řešení „*Tady se podařilo otevřít spoustu, pojmenovat spoustu problémů, vyvolat diskuze o těchto problémech a nastavit nějaké možnosti toho alternativního řešení. A nabídly se nějaké projekty.*“

- možnost využít poradenství, získání nových informací a kontaktů, především pro ty subjekty, které se primárně nevěnují cílové skupině osob ohrožených sociálním vyloučením

- projektové poradenství, informace o nových projektech a výzvách spolu s poskytnutím návrhů, jaké konkrétní projekty by bylo možné realizovat. „*Tam ten [jméno lokálního konzultanta] funguje úžasně. 'Teď se vyhlásilo, teď je možný, zkuste to', takže to je jako perfektní. To my nejsme schopný uhlídat. Pak už je to na tom daným subjektu, jestli toho využije, nevyužije, jestli to vyjde, nevyjde, ale prostě ta informace je důležitá.*“

- spolupráce na projektových žádostech „*Třeba ta asistence při psaní projektových žádostí, to se ukázalo třeba i v rámci psaní toho centra pro školy nebo i v rámci finalizace žádostí na sociálním podnikání, tak třeba tenhle servis jsem hodně oceňoval, toho pána [expert ASZ] dával mi hodně dobrý komentáře k těm textům.*“

- vliv externího subjektu koordinujícího setkávání místních partnerů, což přispívá k efektivnější a cílenější práci a spolupráci partnerů v porovnání se situací dřívější

Někteří z partnerů vnímají, že slovo Agentury má na městském úřadě větší váhu než slovo jich jako zástupců konkrétního subjektu. Ač jsou tedy z jejich pohledu některé z činností na počátku spolupráce nadbytečné, např. identifikace problémů, neboť jsou přesvědčeni, že oni tuto znalost již sami dávno mají, hodnotí pozitivně přenos vytvořených závěrů na úroveň města.

Někteří partneři vnímají velmi kladně již samotný fakt, že se o problematice sociálního vyloučení začalo v Jirkově diskutovat, že se podařilo více lidí seznámit s touto oblastí a částečně tak změnit i jejich názor. „*Myslím si, že se výrazně více o tom hovoří a podařilo se získat o něco víc lidí, kteří to nehodnotí jako pozitivní diskriminaci nebo v tom smyslu tý pozitivní diskriminace, že vidí, že to, že to budeme řešit, pomáháme všem, ne jenom těm, kteří jsou v těch problémech.*“

Někteří z oslovených lokálních partnerů naopak deklarují, že by absenci spolupráce s Agenturou ve své činnosti nijak nepocítili a nespátřují ve spolupráci s Agenturou žádnou přidanou hodnotu. Takovéto hodnocení nacházíme především v oblastech, kde se nedaří naplňovat cíle strategického plánu především z důvodu neschválení plánovaných projektů či neochoty partnerů, případně u partnerů, kteří nevyužili nabízených možností projektového poradenství apod. Dá se obecně říci, že

tito partneři pokračují ve své standardní činnosti a směřování nastaveném již před vstupem Agentury do lokality. Částečně zde možná dochází také k jistému nepochopení role Agentury, od které je očekávána realizace projektů a nikoli koordinace a podpora lokálních partnerů k tomu, aby sami převzali iniciativu a realizovali nové projekty („*Určitě některý ty volnočasový aktivity, který pro žáky připravovali ... tak těch akcí si myslím, že by určitě mohlo bejt víc.*“).

12. Případová studie – prostupné zaměstnávání

Otázka zaměstnanosti, resp. vysoká nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí, tvoří ve strategickém plánu nejdůležitější identifikovanou oblast intervence. Byla identifikována potřeba vytvořit nové pracovní příležitosti, a to zejména pro lidi s žádným či základním vzděláním, kteří pracovní uplatnění hledají nejobtížněji. Na základě toho byla v rámci lokálního partnerství rozvíjena myšlenka sociálního podnikání, uplatnění míst veřejně prospěšných prací, rozvoje veřejné služby aj. (zdroj Strategický plán lokálního partnerství Jirkov 2011).

Již při začátku spolupráce s ASZ mělo město Jirkov dobře vypracovaný systém výkonu veřejné služby, do kterého jsou zapojeny jak organizace města, tak neziskové organizace. V plánu tak bylo obsaženo rozšíření míst pro výkon veřejné služby a především zavedení nových možností, které v obci doposud nebyly aplikovány – veřejně prospěšné práce a sociální firma.

V rámci aktivit lokálního partnerství byla díky spolupráci s Úřadem práce vytvořena nová místa pro výkon veřejně prospěšných prací (5 míst). Byla tak vytvořena místa pro koordinátory veřejné služby a pro zaměstnání osvědčených pracovníků z veřejné služby, neboť právě s nimi byly dělány pohovory na obsazení nových dotovaných míst (VPP). Došlo také k rozšíření záběru uklízených ploch Podnikem služeb Jirkov a tím k rozšíření možností veřejné služby.

Výraznou aktivitu v oblasti zaměstnanosti vykazoval Městský ústav sociálních služeb. Jeho snahou bylo zapojit všechny obyvatele ubytovny co nejvíce do pracovní aktivity v rámci veřejné služby (nejen pro MěÚSS Jirkov, ale pomáhali také dalším organizacím - MěÚ, KVIZ, základní školy apod.). Toto se až do aplikace sociální reformy v praxi dařilo, neboť objem odpracovaných hodin byl ročně vysoký a obyvatelé ubytovny působili na veřejné službě v různých organizacích města.

Tabulka: Počet odpracovaných hodin veřejné služby klienty ubytovny v letech 2012 a 2011

	2010	2011
počet odpracovaných hodin na VS celkem	10 737	8 941
MěÚSS	8 656	7 710
Městský úřad	636	465
KVIZ	481	492
DD Paraplíčko	26	-
Klub seniorů	47	-
základní školy	-	274

MěÚSS si tak prováděl koordinaci veřejné služby a u osvědčených pracovníků se mu dařilo umístit'ovat je v rámci VPP nebo jako své kmenové zaměstnance na dobu určitou.

„My jsme je měli vyzkoušený, jak kdo je spolehlivej, jak kdo prostě pracuje a bylo potřeba je motivovat dál, aby viděli, že je to smysluplný. ... tak jsme se snažili, aby ty nejlepší z nich prostě se dostávali dál a dál, jenže končilo to prostě u nás. My jsme tady z ubytovny měli celkem zaměstnaneckých takových 7 lidí. Vždycky na nějakou dobu. Někdo na veřejně prospěšné práce, někdo jako na zástup

za nemoc, a vždycky jsme se snažili individuálně nějakýma referencema těm lidem pomoci, posunout je dál.

Obdobnou zkušenost potvrzuje také jeden z klientů, kterému se podařilo postoupit z veřejné služby na výkon veřejně prospěšných prací. „Já jsem sem chodil už, mě teda paní ředitelka dala k tý údržbě, že je mě škoda, že bych někde zametal ty tři hodiny, že můžu pomoci tady chlapům, a pak vlastně mě řekla, že budu chodit na osm a půl hodiny, že to je vyřízeno přes Úřad práce.“

Konkrétní případ takového pracovního postupu klienta ubytovny je popsán zde:

„Někdy v loňském roce pracoval na veřejnou službu a nehrazené hodiny v základní škole. Pracoval ve škole, kterou celou rekonstruovali, celý prázdniny, a protože školník odjížděl někam na dovolenou a neměli nikoho, tak po dobu, co byl školník pak v září na dovolený, tak on tam na tři hodiny dělal takovou tu první pomoc, na těch 14 dní nebo 3 neděle. A v celku měl velmi dobré reference z té školy. No, pak ho vrátili, pak skončil veřejnou službu a nevím jakým způsobem, ... prostě neměl nárok na dávku. Takže ve spolupráci s městem jsme se domluvili, že nám vypadl na dlouhodobou pracovní neschopnost údržbář, napřed jsme zkusili nějaký veřejně prospěšný místo a to nešlo, takže nakonec jsme ho vzali za nemoc, no a je tady do dneška. Z té školy měl velmi dobré reference, u nás tedy měl příležitost se naučit takovou tu pomocnou údržbářskou práci, být k ruce, nebála jsme se ho sem vzít, protože jsem ho měla ověřenýho referencema ze školy.... Takže, máme ho tady rok, teďkom v červnu by měl, třičtvrtě roku, teďkom v červnu by měl končit, je předjednáno, dnes se byl ptát na práci v sociální firmě ONZA, která je tady v Jirkově založená.“... „A teď bysme ho rádi posunuli, jo, protože jednoznačně říkám, že i pokud bysme ho tady nechali, tak vytvoříme fakt závislost. To cítím jako špatně, on je opravdu hodně mladej na to a má celý život před sebou....Takže je potřeba ho někam posunout, ale je to hrozně těžký.“

Projekt koordinátorů veřejné služby a podporovaných míst veřejně prospěšných prací byl tak prvním krokem připravovaného systému prostupného zaměstnávání.

Sociální podnikání v Jirkově

V současné době v Jirkově funguje městská sociální firma ONZA, a.s. a připravují se další dva projekty na sociální podnikání.

Člověk v tísní spolu s místním podnikatelem, v současné době radním města Jirkov, založili zhruba před 2 lety firmu, pro kterou se neúspěšně pokoušeli získat podporu pro sociální podnikání zaměřené na stavební a dokončovací práce. Následnými jednáními s městem, které již mělo vznik sociální firmy zařazený do svého strategického plánu lokálního partnerství, bylo dohodnuto, že firmu si vezme pod svá křídla město.

28. 11. 2011 doporučila Rada města zastupitelstvu schválit odkup akcií a zároveň schválit stanovy akciové společnosti ONZA, schválit členy dozorčí rady a představenstva společnosti a také schválit návrh Smlouvy o poskytování komunálních služeb. Zastupitelstvo tak učinilo na svém zasedání konaném 14. 12. 2011. Zastupitelstvo pak dne 15. 2. 2012 schválilo poskytnutí půjčky pro společnost ONZA a.s. ve výši 500.000,- Kč na nákup pracovních pomůcek a základního technického vybavení.

V rámci transformace Podniku služeb Jirkov, který se staral o odpady a úklid, a jeho sloučení s Krušnohorskými službami, a.s. vznikla jedna firma, která má na starosti čištění města a nakládání s odpady. Ostatní práce pak přešly na sociální firmu ONZA. Bylo dohodnuto, že městská akciová společnost ONZA bude pro město Jirkov zajišťovat především údržbu zeleně, zimní údržbu, úklid veřejných prostranství, údržbu občanské vybavenosti, organizování veřejné služby a probační a mediační službu. Společnost má s ohledem na posílení své ekonomické stability dále v plánu vykonávat i drobné stavební práce pro různé zájemce.

Vedení města Jirkova také rozhodlo, že dlouhodobě zachová pracovní příležitosti při zajišťování technických služeb pro méně kvalifikované osoby a tuto práci nebude nahrazovat mechanizací.

ONZA začala fungovat od 1. 3. 2012, od kdy běží také podpora projektu ESF - Jirkov: město pro sociální ekonomiku. Nová firma převzala od Podniku služeb Jirkov dvanáct zaměstnanců, kteří byli převážně ze sociálně vyloučené lokality Ervěnice.

Postupně dále rozšiřuje svoji činnost. Město se sociální firmou uzavřelo mandátní smlouvu o správě, provozování a údržbě veřejných pohřebišť v Jirkově a Březenci s platností od 1. června. Firma převzala také správu parkovacích míst včetně výběru parkovného.

Z dosavadního vyhodnocení vedení města se jeví důležitá dohoda mezi Krušnohorskými službami a sociální firmou na tom, že pro ně sociální firma bude dělat určité práce týkající se také zimní údržby (ruční zimní údržba) a úklidu. Právě zajištění prostředků v zimním období, kdy pravděpodobně výrazně poklesne příjem ze sezónní údržby zeleně, je pro budoucnost firmy a její udržitelnost významný.

Podle dosavadních zkušeností se sociální firmě začíná dařit získávat práci také jinde, mimo městské zakázky, například u soukromých osob na jejich pozemcích (sekání zahrady aj.), jedná také se Severočeskými doly apod.

Na její úspěšnosti pak záleží budoucí možné rozšiřování a tvorba nových pracovních míst. Prozatím je zde spatřován potenciál zaměstnat do budoucna dalších cca 10 lidí. V současné době má firma 17 zaměstnanců.

Sociální firma též koordinuje veřejnou službu a je u ní možný výkon obecně prospěšných prací jako alternativní formy trestu. Využitím pracovníků veřejné služby je možné zajistit další práce spojené s veřejnou zelení. Do budoucna je zde tedy potenciál využít osvědčených pracovníků veřejné služby při obsazování nových pracovních míst či shánění nových zaměstnanců.

Založení sociální firmy je vedením města hodnoceno velmi kladně. *„Myslím si, že asi nejcennější výstup tady byl to založení sociální firmy, i když to hodně ten rozjezd té sociální firmy hodně nabourala ta úprava veřejných prací [mysleno veřejné služby]. Prostě ty představy, na kterých byla založena, tak v tu chvíli se to hodně dostalo do jiný roviny, protože dřív za to ten, kdo tam šel, ten z toho něco měl, teďka víceméně ...“*

Vnímaná rizika pro systém prostupného zaměstnání spojené se sociální reformou a změnou podmínek a smyslu veřejné služby

Rizika do budoucna pro systém prostupného zaměstnávání, který byl nastaven v době, kdy pro výkon veřejné služby platila jiná pravidla, představují právě úpravy veřejné služby v rámci sociální reformy (kompetence Úřadu práce, který na veřejnou službu vybírá, i to, že výkon již není motivační formou možnosti navýšit si pobíraný příspěvek na živobytí). Respondenti se tak obávají, že tyto změny a současný způsob organizace veřejné služby podstatně ochromí první stupeň budovaného systému prostupného zaměstnání.

„Věci nepůjdou, protože na to nebudou lidi, že jo, sice jich máme pořád 400, který by teoreticky měli chodit na veřejnou službu, ale tím, že udělali opatření, že můžou chodit maximálně dva měsíce a pak musej přestat, tak ono zjistíte, že z těch 400 lidí aktivně chodilo 50 a nebo 100 a z toho bylo 30, který byly opravdu spolehlivý. To byli většinou takový ty padesátníci, ženský, který dělali celej život, pracovali, pak přišli o práci, v pětapadesáti práci neseženou a dělali ve školkách a člověk se nebál je pustit právě k dětem, jakože tam třeba myli okna, uklízeli. A ted' najednou musí dělat dva měsíce a pak už nesměj dělat, takže najednou vypadnout z toho ..., takže já musím říct, že to je zoufalá jako tadyhlenta, to, co udělal Drábek.“

„... takže vy nemůžete počítat s veřejnou službou že budete mít třeba deset lidí každej den, protože vy budete mít jenom ty, který řeknu z těch 400 je 50 který choděj pravidelně a oni po dvou měsících skončej.“

Také zkušenosti Městského ústavu sociálních služeb hovoří o tom, že původní pracovní zapojení většiny jeho klientů v současné době není možné, neboť pro výkon veřejné služby pracovníky vybírá Úřad práce a jiným způsobem, například statutem dobrovolníka, je v současné době z finančních důvodů zapojit do práce nemohou. *„Práce je hodně, ale nemám jako pod co to schovat. Veřejná služba je nezaměstná, protože ted' nejsou na řadě, ted' mají 3 měsíce volno nebo já nevím, jak to mají, nebo se choděj hlásit na poštu. Dvakrát je pojišťovat, na to já peníze nemám, abysme je pojistili ještě jako dobrovolníky, kdyby chtěli. Takže je to škoda, flákaj se.“*

13. Závěry a doporučení

Práce Agentury v Jirkově začala v polovině roku 2010. Do dnešního dne byla realizována řada opatření, která jsou detailně pojednány v evaluační zprávě. Toto shrnutí se zaměří na hlavní fáze, kterými lokální partnerství doposud prošlo, a na hlavní nástroje působení Agentury, které byly doposud využity.

- Město se ke spolupráci hlásilo v době, kdy využívalo pouze část z okruhu integračních opatření, a od spolupráce s Agenturou si slibovali podporu především v oblasti vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti, bezpečnosti a rozvoje terénní sociální práce. **Zástupci města** byli motivováni především možností expertního pohledu z vnějšku na problematiku dané lokality a na způsoby jejího řešení. Všichni aktéři, kteří stáli za přihlášením města Jirkov ke spolupráci s ASZ, byli po celou dobu dosavadní spolupráce aktivními členy lokálního partnerství. Město prostřednictvím starosty, místostarosty i sociálního odboru představovalo motivovaného partnera.
- **Situační analýza** jako základní nástroj ASZ při začátku práce v lokalitě nebyla pro svoji kvalitu Agenturou přijata. Nicméně ani systém načasování této analýzy nepřinášel možnost využít tento materiál, pokud by byl kvalitně zpracován, za účelem, za jakým byl Agenturou konstruován. Absence situační analýzy s sebou přinesla nutnost použít alternativní způsob získání vstupních informací ke strategickému plánování a nutnost vytvořit analytickou část strategického plánu.
- Vedle situační analýzy byl v implementační fázi strategického plánu využit další nástroj ASZ – tematické analýzy. Ty byly vypracovány za účelem tvorby koncepce kriminality (Analýza pocitu bezpečí) a v rámci tvorby systému prostupného bydlení (analýza zaměřená na sociální bydlení). V reakci na druhou z analýz se odráží obecný jev, se kterým je nutné počítat u obdobných materiálů. Pro část partnerů je to užitečný materiál, který otevírá diskusi nad otázkami, které se do té doby ve městě příliš neřešily a k jejichž řešení ani nebyla ochota. Naopak část partnerů zpochybňuje adekvátnost a využitelnost navrhovaných opatření a dalšího dialogu, nejsou-li vstupní informace a analýzy z jejich pohledu zcela přesné či reprezentativní, což však z povahy kvalitativních výzkumů je pouze obtížně naplnitelné. Tato druhá reakce však může v některých případech zastavit aktivity v dané oblasti (což však není případ Jirkova).
- V oblasti spolupráce ASZ s obcí se ukazuje jako stěžejní **osoba lokálního konzultantka**, kterého lokální partneři velmi respektují a oceňují jeho odborné kvality i schopnost komunikace a vedení diskusí a práce ve skupině.
- Do **lokálního partnerství** jsou zapojeni všichni důležití partneři a ani postupem času nikdo z klíčových aktérů nevypadl. Lokální partnerství je platformou, na které se pravidelně scházela většina důležitých organizací a jejich zástupců. Velmi aktivní, i v hodnocení zúčastněných aktérů, byl a dodnes zůstává Odbor sociálních věcí a školství a Městský ústav sociálních služeb, který má ve městě vybudovanou silnou pozici, i organizace Člověk v tísni, která byla již u začátků spolupráce města s Agenturou.
- **Proces strategického plánování** byl velmi efektivní. Během dvou měsíců členové lokálního partnerství vytvořili ucelenou a systematickou verzi projektové části SP, která ve své finální

podobě doznala již pouze dílčích změn. Strategický plán byl také bez problémů schválen radou i zastupitelstvem města. S prací na strategickém plánu v lokálním partnerství a v pracovních skupinách jsou dotázaní členové spokojeni, oceňují velmi svižný začátek s brzkým přechodem k realizaci jednotlivých opatření.

- Implementační fáze je doposud v Jirkově úspěšná. Při zpracovávání evaluace (stav k červnu 2012), tedy po necelém roce a půl od schválení strategického plánu, byla **polovina dílčích cílů ze strategického plánu již splněna** (16 z 32 dílčích cílů). Některé z projektů jsou přitom velmi významné a především v oblasti zaměstnanosti je snaha o dlouhodobou udržitelnost a tím pozitivní dopad na lokalitu. Dalších **6 dílčích cílů je v současné době ve stavu realizace** a je pravděpodobné, že se v budoucnu v dané oblasti dosáhne nějakých výsledků. Je rozpracována především velká oblast dostupného bydlení, kde byly realizovány dílčí kroky. Do budoucna bude stěžejní především přístup města Jirkov k této oblasti.
- **7 z dílčích cílů nebylo naplněno**, ač jim byl věnován velký objem práce. Jedná se především o oblast školství., kde bylo naplňování cílů poznamenáno nepodpořením projektu Servisního centra pro školy. Tyto cíle strategického plánu bude v blízké době obtížné realizovat vzhledem k absenci možností finančního pokrytí.
- **Pouze na 3 dílčích cílech z celkových 32 se doposud nezačalo pracovat.**
- Vedle realizace zbývajících cílů, revize cílů, které se dosud nedaří naplnit, a snahy o dlouhodobou udržitelnost aplikovaných nástrojů je v současné době klíčovým úkolem lokálního partnerství zvolení strategie k udržení životaschopnosti místního uskupení, konsenzus na jasně definovaných rolích jednotlivých partnerů i AZS a stanovení způsobu koordinace další činnosti. Klíčovou rolí by v tomto mělo do budoucna sehrávat město za podpory dalších silných partnerů. Tzv. exit strategie zatím nebyla s místními partnery úspěšně sestavena a je reálné, že se do ní budou promítat odlišné představy některých aktérů.